

Lest izhaja vsake 3 mesece L. 6.50 vč. v strokosti osmrtine, z mal. oglaš. 3. st. za besedo, najmanj 3. st.

ponedeljka. Naročnina: za 1 mesec L. 8.—, celo leto L. 70.—, v izposojnino mesečno 25 stot.—. Oglaš. 3. st. za besedo, najmanj 3. st.

trgovske in druge L. 1.20, oglaš. 3. st. za besedo, najmanj 3. st.

Politika Italije na Balkanu in vprašanje narodnih manjšin

Beograjska «Novinarska» agencija je prejela — očitno iz oficijelnih krogov — naslednje sporočilo:

Z ozirom na referat g. Mussolinija, s katerim je pospremil predložitev ločarskega sporazuma senatu v odobritve, se naglašja v poučenih krogih, da so za sedanjost italijansko vnanjo politiko značilni 3 momenti: 1) novi gospodarski sporazum med Avstrijo in Italijo; 2) nova pogajanja med Italijo na eni in Jugoslavijo in Grško na drugi strani; 3) akcija za pomirjenje med Grško in Jugoslavijo.

Prva omenjena stremiljenja italijanske politike so v glavnem gospodarske narave. Kar se tiče druge akcije, se v inozemskem tisku mnogo piše o predložitvi jugoslovensko-italijanskem in grško-italijanskem sporazumu, ali to v glavnem fantastično in tendenciozno. Točno je edino to, da se stvar razvija v logični smeri že obstoječega prijateljskega dogovora med Jugoslavijo in Italijo. V zvezi s tem se potrjuje možnost novih razgovorov med dr. J. N. Ninčevićem in Mussolinijem. Vendar se pa o datumu in kraju teh razgovorov ne more še reči nič pozitivnega. Akcija za pomirjenje med Jugoslavijo in Grško se ne more — z ozirom na italijanske motive in način, kakor se izvaja — smatrati kot nelegalno vmešavanje v politiko teh dveh držav. Kakor znano, obstojijo navzkrižna interesov Jugoslavije in Grške in bi mogla kasneje imeti nedoželjne posledice. Italija proučuje mirno in pravično ne nespoznane in bi bila jako zadovoljna, ako bi mogla pripomoči k mirni, zadovoljivi in pravični rešitvi teh vprašanj.

Posebna značilna so izvajanja v italijanskem listu «Sole» z ozirom na pogajanja za razširitev jugoslovensko-italijanskega sporazuma. Piše namreč, da zblizanje med Jugoslavijo in Italijo pomeni uresničitev Mazzinijeve ideje. To da je velike pomembnosti za italijansko ekspanzijo. Na Balkanu so — piše «Sole» — velika bogastva v rudah, vodah in plodni zemlji. Ta bogastva bo znalo italijansko izkustvo izkoristiti in jih napraviti donosne. Balkanske države predstavljajo najboljši teren za italijansko trgovsko ekspanzijo in za ustvaritev italijanske gospodarske neodvisnosti. V italijanskem interesu da je, da Italija deluje za gospodarski in finančni razvoj «mladih plemen», kakor je jugoslovensko, ter da obnovi in preporodi značaj v romunskem plemenu in drugih, ki so se izgubili v vekovitem robstvu. Italija da se mora povrniti k vlogi starega Rimana na Balkanu v trgovskem in finančnem pogledu.

Priznati moramo, da bi bila taka politika — kakor jo priporočajo rešeni italijanski listi — dalekovidna in veliko potezna in da bi bila v neizmerno korist Italije. Samo naj bi «Sole» ne preziral stare resnice, da za vsak načrt treba ustvariti neogibno potrebne pogoje za njegovo udeleževanje. V tem primeru je na pr. eden glavnih pogojev, da se odstrani vse, pa prav vse, kar bi moglo kaliti razpoloženje med obema narodoma. Tudi politika, ki jo očrtuje «Sole», da si je smer v teoriji kaj realistično zamišljena, bi se pokazala v praktičnem izvajanju utopična, če bi jo odklanjal — narod! Le tedaj, če zadobi sankcijo od strani naroda, bo donosala za Italijo tiste sadove, ki jo pričakuje «Sole» od zblizanja med Italijo in Jugoslavijo. Na pot, ki jo je treba ubrati v doseg tega namena, je pokazal «Sole» sam, ko pravi, da zblizanje med Italijo in Jugoslavijo pomeni izvajanje Mazzinijeve ideje Giuseppe Mazzini je bil blagovestnik prijateljstva med latinskimi in slovanskimi svetovi, učil je svoje soplemenjake, naj spoštujejo Jugoslovane in iščejo prijateljstva z njimi! Če italijanski svet res hoče stremeti po takim prijateljstvu, se mora zavedati, da je ni nobene sile, in tudi ne nobene politike, ki bi mogla preprečiti, da ne bi se Jugoslovani na Balkanu zanimali za usodo svojih soplemenjakov v italijanski državi! Pogoj za politiko Italije na Balkanu, kakor jo priporoča «Sole», se morajo torej začeti ustvarjati tudi v tej državi sami! Ako ne, morajo vsa prizadevanja neizbežno obtežiti na mrtvi točki. V skladu z Mazzinijevo idejo naj državni Italije izvajajo svojo balkansko politiko, posebej se napram Jugoslaviji! To pa še posebno z ozirom na dejstvo, da važen sestaven del te mlade države tvorijo najtesnejši soplemenjaki slovanskih državljanov Italije, nje neposredni sosede — Slovenci in Hrvati!

Na to črto manjšinske politike bi moralo siliti italijanske državne dogajanje v zadnjih časih in mednarodni politiki. Dogajanja, ki kažejo, da je manjšinsko vprašanje važno poglavje v knjigi novodobne italijanske politike, stremi po gospodarskem in političnem uveljavljanju na Balkanu. Kakor je razvidno iz gornjega sporočila beograjske «Novinarske» agencije, je v programu italijanske balkanske politike sporazum med balkanskimi državami in njihova stititev v kombinacijo, ki bi spadala pred vsem v interesno sfero Italije. Dejstvo pa je, da največja zapreka proti taki stititvi balkanskih držav je v napetem razmerju med Jugoslavijo in Grško ter da ima ta napetost v glavnem svoj izvor v vprašanju — srbskih manjšin v Grški.

To dejstvo naj bi bilo svarilen memento vsem državam, ki imajo priključene narodne manjšine! Te države naj bi upravljevale vелеpomembne besede, ki jih je izpregovoril čehoslovski poslanec dr. Karel Kramář v razpravi v čehoslovski narodni skupščini o predlogu Nemcev in komunistov, naj se izreče vladi nezaučnica radi nje jezikovnih naredb. V svoji srditi borbi proti rečnim naredbam se sklicujejo Nemci na svoje število in na svojo visoko kulturo, dočim se nacionalistični krogi v Italiji — branec sedanjo manjšinsko politiko napram naši narodni manjšini — sklicujejo na maloštevilnost te manjšine in na nje pretvezno nekulturnost. Dr. Kramář pa je naglašal v svojem govoru: «Jezikovne in kulturne pravice se ne smejo presojati le po številu prizadetih narodov!» Tako je! Pravica je le ena, pa naj gre za narodno odlomke, ki tvorijo milijone, ali pa za

take, ki štejejo le tisoče. Večna resnica ostaja, da med odlomki narodov in njih matico obstojijo neštete vezi: po tradiciji, jeziku in duševnosti. Zaveš o teh vezeh je tudi narekovala vse tiste slovesne obljube in zagotovila, ki so se dajala priključenim drugorodcem v rimskem parlamentu po sklepu mirovnih pogodb. Tako je tudi zagovarjajoči general po zasedbi Bolcana dne 18. novembra 1918 zagovarjal v svojem proglasu, da mu je tuja vsaka misel na zatiranje drugih plemen in drugih jezikov ter da bo vse, kar se tiče jezika in kulture, urejeno s skrbjo in z ljubeznijo!

Prodirajoče spoznanje — ki mu je bil glasnik pokojni Wilson — da se mora ustanoviti splošno manjšinsko pravo, ako naj pridejo narodi do pomirjenja; nauki italijanskega misleca in veleuma Mazzinija; zlate besede dr. Kramářa; zagotovila, ki so jih na slovesen način podali vodilni državni činitelji Italije in ji s tem naložili neodklonljive moralne obveze; cilji, po katerih stremi sodobna italijanska politika za svojo uveljavljanje na Balkanu: vse to doleča njenim državnikom smernice, ki jim morajo slediti, če hočejo, da bodo ta njih stremiljenja donosala zaželjene sadove. Tudi manjšinsko vprašanje je važno poglavje v kompleksu vnanje politike vsake države, ki ima priključene narodne manjšine, a še posebej Italije z ozirom na cilje nje balkanske politike.

Matteottijev proces

Govor državnega pravdnika

CHIETI, 22. Razpravno dvorano je obhiteno danes napolnilo do zadnjega klička. Obtožnec Malacria je bil odpršen radi bolezn. Predsednik je prečital vprašanja zatožne sekcije in braniteljev. Zatožna sekcija zastopa stališče, da so obtoženci sodelovali pri umoru osebe, ki je vršila funkcije poslanca, branitelji pa zatrjujejo, da gre v tem slučaju za nenameravan umor.

Nato je nastopil državni pravdnik s svojim obtožnim govorom. Rekel je, da se mora ta proces smatrati za normalen proces, ker gre tu le za navaden godokod strankarskega nasilja. Obžaloval je, da ne prisostvuje razpravi civilna stranka, katera meni, da ne bo ta proces prinesel zaželenih rezultatov. Državni pravdnik je opisal napad na Matteottija ter naglašal, da so vsi obtoženci po izvršenem napadu skočili v avtomobil in da je Malacria zavzel mesto pri krmilu. Glede vzrokov Matteottijeve smrti je rekel, da gre tu za nenameravan umor in da niso pri tem igrali nikake vloge politični razlogi. Pač pa so obtoženci iz političnih nagibov ugrabili poslanca Matteottija. Do umora je prišlo radi tega, ker se je Matteotti upiral napadalcem.

Razprava je bila prekinjena ob 15 uri

Program dela vlade

RIM, 22. V kratkem se bosta sestala ministrski svet in veliki fašistovski svet. Se tekom tega tedna bo imel Mussolini nekoliko razgovorov z ministri in člani direktorija fašistovske stranke, kajti v kratkem se bo praznovala po vsej Italiji sedma obletnica ustanovitve fašizma. Na dan obletnice bo imel prvi minister velik govor, v katerem bo očitno dosedanje delo, ki ga je izvršil fašizem. Ministrski svet, na katerem bo Mussolini poročal o mednarodnem položaju in Federzoni o notranjem položaju, se bo v prvi vrsti bavil z nekaterimi upravnimi in gospodarskimi vprašanji. Verjetno je, da bosta na seji ministrskega sveta ministra Volpi in Belluzzo poročala o rezultatih pogajanj, ki sta jih imela z zastopniki gospodarskih in finančnih krogov radi poljedelskih kreditov. Vlada hoče čimprej rešiti to vprašanje ter priskrbeti potrebna sredstva za pospeševanje poljedelstva.

Prestolonaslednik Humbert Savojski

prevzel poveljstvo nad svojo četo

TURIN, 22. Prestolonaslednik Humbert Savojski se je včeraj javil pri 92. pešpolku, kamor je bil pridelen kot kapetan. Polkovnik Visconti je predstavil prestolonasledniku na dvorišču vojašnice «Monte Grappa» 92. polk, na kar si je Humbert Savojski ogledal 6. četo imenovanega polka, nad katero je prevzel poveljstvo.

Smrt senatorja Pontonija

RIM, 22. Senator Vittorio Pontoni je umrl.

Sneg na Francoskem

PARIZ, 22. Včeraj, na prvi dan pomladi, je vladal v Parizu in po vsej Franciji strašen mraz. Termometer je v več krajih padel na ničlo. V raznih pokrajinah je tudi snežilo.

Matteottijev proces

Govor državnega pravdnika

15 min. ter se je nadaljevala ob 15.35. Državni pravdnik je nadaljeval svoj govor. Zatrjeval je, da pričajo številni elementi, da je bil Matteotti ubit. Med temi so najvažnejši naslednji: Skrivanje obtožencev po izvršenem zločinu. Izpovedi Filippellija in Putata, ki sta kot prva videla Duminija po zločinu. Od njega sta zvedela, da je bil Matteotti ubit in da ni umrl naravne smrti radi izbruha krvi. Vsi obtoženci so pripomogli k umoru poslanca Matteottija. Državni pravdnik je pripomnil, da obtoženci niso nikakor imeli namena umoriti Matteottija. Ker manjka aletično orožje in znaki ponovno zadanih udarcev, ki je zastopal stališče, da je bil umor nenameravan, da pada krivda za ta umor na vse obtožence in ni priznaval obteževalne okolnosti, ker umor ni bil izvršen na osebi radi funkcije, ki jih je vršila kot poslanec. Ugrabljenje, je nadaljeval državni pravdnik, se je izvršilo le radi tega, da se odstrani poslanec iz parlamenta, ki je imel tamkaj hujšakotni govor.

Ob zaključku svojega govora je državni pravdnik priporočal porotnikom, da postopajo v smislu zakonov in pravice.

Razprava se bo nadaljevala jutri popoldne.

Proračun min. za socialno politiko sprejet

na včerajšnji seji jugoslovenske narodne skupščine

BEOGRAD, 22. (Izv.) Debata o proračunu ministrstva za socialno politiko je potekala včeraj in danes popoldne povsem mirno. Govorilo je več poslanecv opozicije in vladne večine. Zanimiva so bila izvajanja samostojnega demokratske Budisavljevića, ki je obširno razpravljalo o izseljeniškem vprašanju. Radičević Bocavčević je podal v političnem oziru zelo važno izjavo; rekel je namreč, da si ne more misliti vladne koalicije brez sodelovanja HSS kot zastopnice Hrvatov. Njegovo izjavo komentirajo v tukajšnjih političnih krogih v tem smislu, da je namreč govornik označil stališče radičevićev napram eventualnim vladnim kombinacijam.

Na današnji seji je Davidovičev Groj razpravljalo o delavskem problemu. Ugotavljal je, da se v Jugoslaviji nahaja nad en milijon ljudi v bednem položaju. Po statističnih podatkih je v državi socialno zavarovanih 150.000 delavcev, 90.000 železničarjev in 40.000 rudarjev. Država pa šteje tudi približno 200.000 poljedelskih delavcev in večje število drugih, ki niso zavarovani.

Debatu je zaključil minister Simonović, ki je postopal napram opoziciji zelo korektno. Izjavil je, da bo upošteval predloge in stvarno kritiko. Rekel je, da vlada razumeva socialne potrebe delavstva ter da je provela nekatere učinkovite reforme v smislu mednarodnih konvencij. Govoril je tudi o odpuščenju delavcev s strani trboveljske premožkopne družbe ter poudarjal, da je posredoval pri družbi in zahteval, da postopa družba napram delavcem socialno pravično. Končno je še izjavil, da bi bilo po njegovem mnenju prav, ko bi se ministrstvo za socialno politiko združilo z ministrstvom za narodno zdravje.

Skupščina je nato sprejela proračun ministrstva za socialno politiko.

Proračun ministrstva za agrarno reformo

Na popoldanski seji se je pričela razprava o tem proračunu. Minister Pavle Radić je podal ekspozé o stanju agrarne reforme, o sekvestriranju veleposestev in o naseljevanju kolonistov. Podal je statistični pregled vseh naseljencev, ki jih je v državi 396.273 in posedujejo 1.346.224 ha zemlje. Naseljeni so po večini v Vojvodini, Bosni, Hercegovini in v Južni Srbiji.

Ekspozé ministra Pavle Radića je vnel živahno razpravo. Davidovičev Kojundžić je kritiziral agrarno reformo v Južni Srbiji in tudi radikale Ciriković je opisoval težavni položaj dotičnih krajev. Socialni demokrat Umčević je napadal ministra radi njegovega zadržanja napram dobrovoljem; njegov govor so radičević večkrat prekinjali.

Jutri se bo razprava nadaljevala. Vpisanih je še 20 govornikov.

Seja ministrskega sveta

BEOGRAD, 22. (Izv.) Tekom seje narodne skupščine se je nočjo vršila seja ministrskega sveta, ki je razpravljala o amandmanih. Finančni minister Stojadinović je vztrajal na svojem stališču, da amandmani ne smejo prekašati že predvidenih prebitkov. Sklenjeno je bilo, da se morejo sprejeti amandmani samo v skupnem znesku 220 milijonov.

Popoldne je imel sejo skupščinski odbor za ratifikacijo trgovske pogodbe z Avstrijo. Minister dr. Kraljač je obrazložil, kako je prišlo do pogajanj, naka je vladna večina sprejela zakonski predlog o ratifikaciji, ki bo predložen narodni skupščini takoj po izglasovanju proračuna.

Odpoklic papeškega nuncija iz Prage

Diplomatski odnosi med Čehoslovako in Vatikanom prekinjeni?

PRAGA, 22. Tukajšnji listi ugotavljajo, da je prišlo te dni do preloma pogajanj med čehoslovako vlado in Vatikanom. V pristojnih krogih se že računa tudi s prekinjenjem diplomatskih odnosov med sv. stolico in Čehoslovako. Papeški nuncij v Pragi Marmaggi odpotuje še ta teden v Varšavo in bo s tem končoveljavno zapustil svoje dosedanje mesto.

Coolidge proti Zenevi

Poljska upa, da dobi stalni sedež - Argentinita proti sodelovanju v Družbi

WASHINGTON, 22. Predsednik Združenih držav Coolidge ne namerava sprejeti vabila Družbe narodov, da bi poslal v Zenevo delegate, ki naj bi pojasnili vzroke nerazpoloženja Zedinjenih držav glede haškega mednarodnega razsodišča. Coolidge smatra namreč, da bi bilo tako pojasnjevanje odveč v očigled jasnega namena, s katerim so formirane ameriške rezerve v tem oziru.

LONDON, 22. Angleški kolonijalni tajnik Emery je v svojem govoru predložil, da bi države Južne in Srednje Amerike morale ustanoviti svojo lastno Družbo narodov, ki bi morala le okrepiti ženevsko Družbo narodov v njeni odgovornosti.

BERLIN, 22. Po vesteh agencije «Havas» je argentinski minister za zunanje zadeve izjavil, da ne more Argentinita sodelovati v komisiji Družbe narodov, dokler se ne odobri njen ponovni vstop v Družbo.

VARŠAVA, 22. Ves poljski tisk pozdravlja sklep Sveta Družbe narodov, s katerim je bil delegiran v komisijo za reformo Sveta Družbe tudi zastopnik Poljske. Listi izražajo pričanje, da bo Poljska na septenberskem zasedanju v Zenevi dobila z Nemčijo svoj stalni sedež v Svetu Družbe narodov. «Rzeczpospolita» zatrjuje, da se Nemčija ne bo mogla upreti kandidaturi Poljske, ker da ločarski dogovori ne izključujejo razširjenja Sveta Družbe narodov.

BERLIN, 22. Na današnji seji državne zbornice bodeta kancelar Luther in minister za zunanje zadeve Stresemann poročala o svojem delovanju na posvetovanjih Družbe narodov v Zenevi. Nemški nacionalci so sklenili predložiti državni zboru zahtevo, da se umakne prošnja za pripustitev Nemčije v Družbo.

Spor med boljševiški voditelji?

DUNAJ, 22. Iz Bukarešta poročajo, da je Stalin, poglavar ZSSR napovedal odprt boj leningradskim opozicijskim tretje internacionale, je dal baje izgnati v Gagrj v Kavkazu. Poročilo pravi nadalje, da so bili Sokolnikov, Dzeržinski in Kamenev odstavljani ter da je na seji vrhovnega Vojnega sveta, ki se je pred par dnevi vršila v Moskvi, Stalin zahteval energične ukrepe za potlačanje uporniškega duha, ki se pojavlja med prebivalstvom in v vojski.

Ninčević odpotoval iz Pariza

PARIZ, 22. Jugoslovanski znanji minister dr. Ninčević je sinoči odpotoval iz Pariza v Beograd.

Painlevé o položaju v Siriji in Maroku

PARIZ, 22. Vojni minister Painlevé je v parlamentarni komisiji poročal o nameravani preuredbi vojske. Ob tej priliki je Painlevé odgovarjal na vprašanja glede stanja vojske in položaja na bojiščih v Siriji in Maroku.

Tako je Painlevé priznal, da je v Siriji prišlo v resnici v zadnjih dneh do znatnejših incidentov, o katerih pa da ni še dobil nobenega uradnega obvestila. Na tozadevno vprašanje Renaudela je Painlevé izjavil, da ne more dati točnega odgovora, da-li je Abd-el-Krim res zaprosil za mir, ali da more zagotoviti člane komisije, da se bo vlada potrudila doseči čimprej časten mir z Rifci.

«Journal des débats» noče verjeti vsem angleških listov, da so v teku mirovna pogajanja med Francijo in Abd-el-Krimom.

Houghtonove izjave demantirane

PARIZ, 22. Iz Washingtona poročajo, da je ameriška vlada uradno demantirala izjave ameriškega poslanika v Londonu, Houghtona, o evropski politiki in o izgledih za splošno razorožitev.

Madžarska falsifikacijska afera

Schultz umrl nasilne smrti, ker je branil kompromitirajoče spise?

BERLIN, 22. Nenadna smrt inženirja Schultz, ki je bil znan iz falsifikacijske afele kot specialist za izdelovanje bankovcev, še vedno vznemirja javno mnenje. Z vedno večjo vztrajnostjo se širijo govorice o nasilni smrti v ječi in komunistična stranka zahteva, da se v tej zadevi uvede natančna preiskava. Znano je, da je bivši minister Hoffke, ki je bil lani aretiran za časa znanega barbarskega škandala, umrl v ječi, ker ga oblasti niso dale prepeljati v bolnišnico, čeprav je to njegov zagovornik vztrajno zahteval. O razmerah, ki vladajo v nemških ječah se širijo čudne govorice. Pravi, da je Schultz slujšal v 10 dneh za 16 kg in da je bilo njegovo stanje naravnost obupno ter da je bil zastrupljen, ker je bil v posesti raznih listin, ki dokazujejo, da so bile nekatere najvišje osebnosti soudeležene pri madžarski falsifikacijski aferi. Pri njegovi postelji so baje našli sledove krvi. Sodna oblast bo dala raztelesiti truplo.

Pred vreditvijo francoskih dolgov v Washingtonu

PARIZ, 22. V uradnih washingtonskih krogih se izraža mnenje, da bo vprašanje dolgov Francije v Ameriki v najkrajšem času urejeno. Čim bo sešat ratificiral dogovor z Italijo bo ameriška komisija za dolgove določila dan zapetne otvoritve pogajanj s Francijo. Javljajo se, da bo bodoči dogovor sklenjen na podlagi ponudbe, ki bo presegala od Caillauxa ponudnih 6 milijonov in 200.000 dolarjev.

Romunska vlada bo tekom tega tedna podala ostavko

BUKAREŠT, 22. Na nekem zborovanju parlamentarne večine je minister za poljedelstvo, Costanulescu, izjavil, da bo sedanja vlada s 27. marca nehala voditi državne posle ter da bo reševala le še upravne zadeve, dokler ne bo sestavljena nova vlada. Dodal je, da bo liberalna stranka podpirala vsako vlado, ki bo nadaljevala započeto zakonodajno delo.

Hindenburg v Koelnu

KOELN, 22. Včeraj se je tu praznovala osvoboditev porenskih pokrajin od zasedbe zavezniških čet. Za to priložilo je prisel semkaj tudi predsednik rajha Hindenburg, katerega je tisočglava množica navdušeno pozdravljala. V občinskem uradu se je izvršila slavnostna seja, na kateri so govorili župan mesta, pruski minister za zunanje zadeve in predsednik Hindenburg.

Kitajska vlada bo podala ostavko

LONDON, 22. Iz Pekinga poročajo, da je časna vlada imela danes sejo, na kateri je razpravljala o brzokavki, ki jo je poslal maršal Feng, ki kara ministrskega predsednika, ker ni znal o priliki zadnjih demonstracij vzpostaviti red, ne da bi streljal na dijakle. Vlada je sklenila, da bo podala ostavko.

Nesreča v plavžih

NEW-YORK, 22. Ker je eksplodirala neka peč v plavžih pri Birminghamu, se je tam dogodila strašna nesreča, pri kateri je 21 delavcev izgubilo življenje, 6 delavcev pa je zadobilo hude opekline.

Peč, ki je bila 26 metrov visoka ter je v premeru merila 6 metrov, je vsebovala 400 ton raztopljenega železa ko je eksplodirala. Železo, ki se je vilo iz peči, je na mah pogotnilo 16 mož, ki so se nahajali v bližini. Izmed 11 drugih delavcev, ki so zadobili razne opekline, jih je pozneje pet umrlo. O vzrokih eksplozije se dosedaj še nič ne ve.

Danska kraljica-mati umrla

KODANJ, 22. V soboto je umrla za pljučnico danska kraljica-mati Luiza. Imela je 75 let.

Pismo iz Jugoslavije

Ljubljana, 19. marca.

Ponavlja se stara pesem. Proračunska razprava se bliža svojemu koncu, naši časopisi pa odpirajo serijo člankov o novih kombinacijah in o nesoglasjih v vladi. Ta nesoglasja naj bi obstajala v tem, da so radikali nezadovoljni z ukazno politiko radičevskih ministrov, radičevci pa z ukazno politiko radikalov. Toda naj bodo te vesti še tako pogosto zalutane, njih utemeljenost je majhna. Na sestanku med St. Radičem in notranjim ministrom Maksimovićem je bilo doseženo soglasje glede izpremembe v notranjem ministru. Ne bodo se sicer te izpremembe izvršile v tako velikem obsegu, kakor so želeli radičevci, toda nekaj srezkih poglavarjev bodo le dobili, velikim županom pa bo dan nalog, da se ravna v zmislu interesov obeh vladnih strank. Z doseženim sporazumom v notranjem ministru pa so bila odstranjena glavna nesoglasja, ker tu je bilo nasprotje največje.

Sicer pa je tudi jasno, da so vsa ta osebna vprašanja le drugovrstne važnosti in da more priti do razbitja vladne koalicije le, če bi to zahtevala splošna politična linija ene od koaliranih vladnih strank. Ravno tega pa se ne more trditi.

Predvsem je jasno, da mora biti proračun sprejet in da ne more nobena vladna stranka njegovega sprejema odkloniti. Stranka, ki bi to storila, pač ne bi mogla več računati, da bi bila upoštevana pri sestavi nove vlade. Zlasti velja to za HSS, ki bi v slučaju neglasovanja za proračun morala računati tudi s tem, da bi morala iti v volitve znova pod obznanje. Toda to pot ne več z nimbomusom najbolj radikalne opozicijske stranke, temveč kot stranka, ki je sodelovala na proračunu, ki je v finančnem odboru glasovala za ta proračun in ki je tudi že v skupščini glasovala za večino proračunov. Položaj za HSS, če bi v zadnjem hipu zbežala pred glasovanjem za proračun, gotovo ne bi bil ugoden.

A se težje pa bi frondirala proti proračunu radikalna stranka. Vlada je bila že enkrat sestavljena brez radikalne stranke in dokaza, da bi se takšna sestava mogla ponoviti, ne želi noben radikal. Pa tudi sicer bi bilo le težko pridobiti ves radikalni klub, da bi glasoval proti proračunu, zakaj jasno je, da mora krona iti samo z ono stranko, ki da državi to, kar ona nujno rabi, to je proračun.

Po vsem poteku proračunske razprave in po politični situaciji in razpoloženju strank je zato gotovo, da bodo tako radikali in radičevci za proračun glasovali ter da bo ta v zahtevanem roku sprejet. Če pa sta obe stranki odločeni glasovati za proračun, potem je tudi sigurno, da imata hrbet zavarovan, to je jamstvo, da bosta obe v eventualni volilni vladi soudeleženi. Da bi kakoj po sprejemu proračuna prišlo do volilne vlade, seveda ni misliti. Proračun pomeni vedno obremenitev ljudstva in je zato proračun vedno nepopularen. Niti radikali in niti radičevci pa niso tako slabi politiki, da bi po izglasovanju nepopularnega zakona hoteli v volitve. Nasprotno bodo najprej sprejeli vrsto za ljudstvo koristnih zakonov in šele potem, ko bi z njimi slab vtis proračuna zbrisali, se more pričeti diskusija o novih volitvah. Toda pred jasnostjo in nobenem slučaju ni pričakovati. Pač pa je verjetno, da dohimo pred tem občinske volitve in če gre dobro, tudi občinske in bi potem njih rezultat bil tudi merodajen za prejšnjo sil posameznih strank.

Je sicer gotovo, da volitve bistvene izpremembe glede razmerja strank ne morejo dati.

Če se vseeno govori o volitvah, je vzrok drugje. Za HSS je na vsak način nerodno, da ni niti njen šef, niti niso prvi člani vodstva poslanci. Za g. Pašića pa bi bile volitve dobrodošle zato, da bi si zagotovili še bolj zveste poslane. Nove volitve zato niso tako zelo postulat strank, kakor pa bi bile v intencijah obeh šefov vladnih strank. In te intencije so na vsak način tako močne, da je treba z njimi računati.

Taka je naša notranjepolitična situacija in mislim, da se v kratkem ne bo izpremenila.

V zunanji politiki pa je mnogo govora v zvezi z rimskim in ženevskim dogodki o balkanskem garancijskem paktu. Brez vsakega dvoma je, da ima jugoslovanska politika absolutno mirno ljube smeri. Zato bi bila Jugoslavija gotovo za vsak pakt, ki bi bil v korist miru. Toda ravno te garancije nameravani pakt ne daje in ne more dati. Tak pakt je mogoče le, če pride do sporazuma med Grško in Jugoslavijo, da omenjam v prvi vrsti Grčijo, ki najbolj propagira tak pakt. Jugoslavija mora od Grške dvoje zahtevati in če niso ti dve zahtevi Jugoslavije izpolnjeni, potem tudi ni mogoče govoriti o sporazumu. V prvi vrsti treba omeniti solunsko vprašanje. 45 km pred Solunom se začne jugoslovanska meja. Če samo to dejstvo dokazuje, da mora imeti Jugoslavija izhod na Egejsko morje. Čeprav pa Jugoslavija ne zahteva drugega, ko svoje pristoje pristanišče v Solunu in eksteritorialnost proge Gjevgjelija-Solun, Grčija tudi tej za-

htevi noče ustreči. — Drugo važno vprašanje je vprašanje srbskih manjšin v Grčiji. Srbov živi na Grškem okoli 300.000 in vsi ti so od Grkov silovito preganjani. Današnji diktator Grške, general Pangalos, pa je izjavil, da Grčija v tem vprašanju ne more pripustiti niti diskusije. Jasno pa je, da pomeni nerešeno manjšinsko vprašanje vedno največjo, vojno nevarnost. In ravno te nevarnosti nočejo odstraniti Giki, a obenem zahtevajo balkanski garancijski pakt. V tem nesoglasju je največja nemogočnost balkanskega pakta, ki bo zato ostal pod sedanjimi okoliščinami samo želja.

Več pa o naši zunanji politiki prihodnjič, ko bo dokončana velika in zanimiva razprava o proračunu zunanje ministrstva.

R. S.

Politične vesti

NOVO ŽENEVSKO MINISTROVSTVO je sestavljeno tako-le: Jan Cerny, ministar, predsednik in minister za notranje stvari; dr. Beneš, minister za zunanje stvari; prof. dr. Krčmar, solstvo; dr. Juraj Slavik, poljedelstvo in izenačenje; dr. Engliš, finance; inž. Roubik, javna dela; šef generalnega štaba Sirovy, vojsko; dr. Hausmann, pravosodstvo in oskrbo; dr. Schiesel, socialno oskrbo in zdravstvo; dr. Riha, železnice; generalni ravnatelj dr. Fatka, pošto; dr. Kallay, minister za Slovaško; dr. Perouka, trgovina.

Novi načelnik vlade dr. Jan Cerny, doslej šef politične uprave na Moravskem, je bil že enkrat — v letu 1920 — predsednik prve uradniškega ministrstva in minister za notranje stvari. Tudi v naslednjem Beneševem ministru je vodil ministru za notranje stvari. Nova vlada ni parlamentarna, marveč jo sestavljajo uradniki in odlični strokovnjaki in pomeni zato le provizorij, ker je gotovo, da se prej ali slej zopet vstvari koalicijskih glavnih strank.

POSLEDICE MADŽARSKÉ FALŠIFIKACIJSKE APERE

V zadnjih letih je bilo mnogo tisočev madžarskih delavcev prisiljenih zapustiti domovino in iskati dela v inozemstvu. Amerika je zaprla svoje meje, v nasledstvenih državah je bilo malo nade za delo, a brezposelnost v Madžarski je vedno bolj naraščala. Samo Francija je mogla stalno sprejemati madžarske delavce kot dobre delavne sile. V zadnjih tednih pa se je položaj na francoskem temeljito spremenil. Dočim so poprej francoski industrijski naravnost iskali madžarske delavce, jih sedaj po razkritju madžarske falsifikacijske aperi, nočejo več sprejemati. V mnogih tovarnah, posebno pa na malih in srednjih podjetjih, so bili madžarski delavci odpušteni in so morali takoj zapustiti tovarne. Sedaj se sploh ne sprejemajo več na delo, a tisti, ki že nekoliko let ali mesecev živijo v Franciji, morajo iskati drugo delo in novo domovino. Ti delavci, v drugi prisiljeni k izselitvi, preklinjajo madžarske falsifikatorje, preklinjajo Windischgratza in ministra policije Nadosyja, ki v zaporu skoro razkosno živijo, dočim madžarski delavci, ki jih je beda prisilila k izselitvi iz Madžarske v Francijo, z ženo in otroci iz Madžarske v Francijo, so morali z ženo in otroci zapustiti to deželo in si iskati novo domovino.

Za te Madžarje postajajo posledice budimpeštanskega zločina usodne in neugledne.

25-LETNICA USTANOVITVE AMSTERDAMSKE DELAVSKE INTERNACIONALE

21. avgusta 1901. leta se je vršil v Kodanju kongres delavcev iz skandinavskih držav. Ob tej priliki so se zbrali k posvetovanju zastopniki delavskih sindikatov Belgije, Danske, Nemčije, Anglije, Finske, Norveške in Švedske, da proučijo način tesnejšega sodelovanja. Sklenili so, da se ne bodo odslej vršile redne konference tajnikov posameznih central; te konference naj bi se vršile obenem s kongresi sindikatov v posameznih državah ter v istem kraju in ob istem času.

Pred to konferenco v Kodanju so že Angličani večkrat poskušali dobiti podlago za mednarodno delavsko organizacijo. Leta 1883. so se zastopniki parlamentarnega odbora angleških sindikatov udeležili nekoga kongresa francoske delavske stranke, l. 1888. pa je isti odbor sklical v London mednarodni kongres, katerega se je udeležilo 116 delegatov. Na tem kongresu so razpravljali o sledečih vprašanjih: 1) Težkoče združitve sindikalnih gibanj v posameznih državah; 2) izboljšanje načina organizacije v raznih državah; 3) omejitev produkcije na podlagi sklenjenih delovnih ur; 4) ureditev vprašanja delovnega časa.

Tudi francoski sindikati so skušali organizirati mednarodno delavsko zvezo. L. 1900 se je v Parizu vršil mednarodni kongres, na katerem so nameravali ustanoviti mednarodno delavsko tajništvo, ki naj bi tvorilo podlago za zamišljeno mednarodno delavsko organizacijo. Poleg francoskih delegatov so se tega kongresa udeležili tudi zastopniki iz Italije, Anglije in Švedske. Udeležba torej ni bila polnvalna; kongres ni bil dovolj skrbno pripravljen. Radi tega ni prišla do ustanovitve omenjenega mednarodnega tajništva. Osrednjemu vodstvu francoskih sindikatov je bila povsem nalog, da se stavi v stike z ostalimi centralami drugih držav ter da jih povpraša za mnenje glede sklicanja drugega mednarodnega kongresa.

Ker niso ta prizadevanja francoskih in angleških sindikatov privedla do ustanovitve mednarodne organizacije, lahko smatramo kodanjsko konferenco iz leta 1901 kot izhodišče mednarodnega sindikalnega gibanja.

Predsedništvo amsterdamske internacionale je radi tega sklenilo, da bo letos praznovalo 25-letnico ustanovitve. Proslava se bo vršila tretjo nedeljo meseca septembra; ta dan je posvečen tudi propagandi proti vojnem. Tajništvo amsterdamske internacionale je dobilo nalogo, da poskrbi za organiziranje sindikalne propagande med delavskimi sloji vseh držav.

VATIKAN IN DRUŽBA NARODOV.

Na podlagi informacij, dobljenih iz vatikanskih krogov, poroča neka rimska vest, da so se v Vatikanu zelo zanimali za

kritični položaj v Ženevi ter da jim je ne ljubo, da Vatikan ni zastopal na sestankih tega mednarodnega združenja. To pa tem bolj, ker ima sveta Stolica svoj poseben program za ureditev mira med narodi. V tej smeri se deluje od središča na periferijo. V središču poziva — pripoveduje rečena vest — papež narode na mir, a na periferiji si prizadeva, da se to uresniči. Katoliške organizacije za mir so že odobrene od pristojnih oblastev v Franciji, Nemčiji in Angliji, kakor tudi v nekaterih drugih državah. Te organizacije sponjajo na načelih: vsi katoliki morajo biti pacifisti, a to ne samo s tem, da ljubijo mir, marveč da ga tudi ustvarjajo pod vodstvom papeža. Morajo nacionalno in mednarodno sodelovati za socialni mir, to tudi v družbi z nekataliki, ako je to potrebno. V tej smeri se mora delovati, pa naj inicijativa prihaja tudi od nekatalikov. Iz tega obvestila, ki ga je dobila beograjska Novinarska agencija iz vatikanskih krogov, izhaja kaj jasno, da Vatikan ne more pozabiti, da ga člani Družbe narodov ne smatrajo kot ravnopravnega.

SOVJETSKA RUSIJA IN GENERAL BRUSILOV

Ljudski komisar Vorosilov je priobčil v «Izvestijah» članek v spomin te dni umrlemu generalu Brusilovu, vrhnemu poveljniku ruske vojske v svetovni vojni. Izvajanja Vorosilova so pomembna, ker pohvalno naglašajo delovanje Brusilova med marčno revolucijo in med vojno proti Poljski. Še značilnejše pa je, da je revolucionarni vojni svet sklenil, da se pogreb umrlega generala izvrši na državne troške ter da naj so vjet ljudskih komisarjev zaprosi penzijo za vdovo.

SOVJETSKA VNANJA POLITIKA.

Referati o mednarodnem položaju se podajajo na raznih komunističnih sestankih po mestih in na deželi v ublaženem tonu in se govorniki dotikajo samo nekoliko

vprašanj ter si prizadevajo, da bi z opozarjanjem na vnani položaj odvrnili pozornost širokih slojev od mnogih domačih kočljivih problemov.

Mednarodno politiko v Moskvi vodi v resnici nekoliko izbranih in zelo vplivnih politikov, pri čemer nimajo drugi odlični politiki nikakega vploga v sovjetsko diplomatsko kuhinjo. Med sovjetskimi diplomati se opaža v zadnjem času znatna živahnost. Poleg poznane stališča napram Družbi narodov, ki se v Moskvi trajno uveljavlja, se tu sedaj mnogo bavi z možnostmi sovjetske vnane politike v zvezi z novimi evropskimi kombinacijami. Kot posebno važno se smatra stališče, ki ga sovjetska vlada zavzame na razorožitveni konferenci. V sovjetski politični javnosti obstoji močna struja, ki zahteva, da se na to konferenco odpotujejo sovjetski delegati. Opozarja se na to, da bi se s tem avtoriteta sovjetoj na zapadu znatno povečala. Vodilni krogi komunistične stranke pričakujejo od sestankov sovjetskih diplomatov z zapadno-evropskimi politiki tudi agitacijsko korist. Gotovo je, da bi sovjetski nastopili s nekaterimi nesprijemljivimi zahtevami in v moskovskem tisku se opozarja na to, da bi se odklanjajoče stališče drugih držav napram sovjetskimi zahtevam moglo dobro izrabiti v agitacijske namene.

Na drugi strani pa se je v moskovskih krogih, ki imajo odločilno besedo, stališče napram Družbi narodov vendarle precej spremenilo. Pristaši tega tabora se izražajo tudi o nalogah Družbe narodov v mirnejšem tonu, nego je bilo to poprej v navadi. Mnogi komunisti, ki so v stikih s pridobitvenimi krogi, že priznavajo, da se sovjetska diplomacija mora odreči nekaterih starih gesel, pa tudi nade v svetovno revolucijo. Opažajo se tudi poizkusi, da bi se našla pot, ki bi sovjetski Rusiji omogočila priključitev h kakemu zapadnoevropskim političnim blokom. Kot vnani znak te spremembe se morejo smatrati debate o Družbi narodov, ki se vršijo v mirnem in stvarnem tonu.

DNEVNE VESTI

Jugoslovanski minister dr. Ninčič na prehodu skozi Trst

S sinočnjim orijent-ekspresom, ki je prispel v Trst z nekoliko minutami zamude ob 9.20, se je pripeljal na glavni kolodvor jugoslovanski minister za zunanje stvari dr. Momčilo Ninčič, ki se vrača iz Pariza v domovino. Spremljajo ga njegova soproga z dvema otrokoma, njegov osebni tajnik g. Vukčević, svetnik Antić in urednik beograjske «Politike» g. Andra Milosavljević.

Na kolodvoru je g. minister izstopil ter sprejel pozdrave s strani tukajšnje jugoslovanske generalnega konzula g. Dušana Stepanovića, vicekonzula g. Smiljanica, kvestorja tržaškega in raznih drugih oseb. G. minister je tudi zelo prijazno sprejel zastopnike tiska, ki so se mu predstavili, da bi se obvestili o podrobnostih njegovega uspešnega delovanja v Rimu, Parizu in Ženevi. Izjavil je, da na žalost ne more niti povedati, ker hoče najprej poročati vladi.

Ob 9.45 se je g. Ninčič s spremstvom odpeljal dalje preko Postojne in Ljubljane v Beograd, kamor dospe danes popoldne.

Se vedno je čas vlagati prošnje za vpis v ženske volilne imenike

Kmalu bo potekel rok vlaganja prošnje za vpis žensk v volilne imenike. Podvzaj naj se torej vse naše ženske, da še ta teden vložijo prošnje za vpis v volilne imenike. Prihodnji teden je veliki teden in jim cerkvene pobožnosti ter domača opravila ne bodo dopuščala, da bi se mogle poslužiti te svoje pravice in dolžnosti.

V krajih kot na pr. v Tolminu in Gorici, kjer jim nočejo sprejeti prošnje, morajo zahtevati, da jih sprejmejo. Rečite dotičnim občinskim uradnikom: Zahteva volilne komisije je, da prošnji ugodi ali jo pa odbije kot prepozno vloženo. Ampak sprejeti morajo uradniki do 3. aprila vse prošnje; tudi ako so brez dokumentov. Okrožnica notranjega ministrstva prefekturam pravi jasno, da morajo občinski uradi sprejeti vse prošnje ter manjkajoče listine dobiti uradnim potem.

V Gorici, kjer so našim ženskam že do 8. marca delali vse mogoče sitnosti in kjer jih sedaj enostavno zavračajo, naj se obrnejo naše ženske ali na svoje slovesno združenje ali pa na politično tajništvo «Edinosti» v Gosposki ulici, ki jima brezplačno napravi prošnji in poskrbita za vložitev pri magistratu.

Davek posebne sorte

Ze v četrtkovni «Edinosti» (18. marca) smo nastopili proti onim agentom revije «I confini di Italia», ki so na silovit način pritiskali na naše ljudi, da bi se naročili na njihovo revijo ter se doplačali razne zneske.

Kako smo imeli prav, da smo svariili ljudi pred popustljivostjo pred temi agenti, potrjuje sedaj tiskovni urad fašistovske stranke, ki izjavlja, da «Confini di Italia» ni uradno fašistovsko glasilo ter da fašistovska stranka sploh nima ničesar opraviti z ljudmi okoli te revije. Direktor revije je bil odpuščen iz službe fašistovske stranke 31. decembra 1925.

Vsi oni naši ljudje, ki so iz neke neupravičene bojazni, popustljivosti in prevelike uslužnosti napram agentom plačali 80 lir naročnine in pa še po 100 do 200 lir prispevkov za neznane namene, lahko sedaj vedo, da so izvršili to denarno žrtvo čisto zastonj. In prav se jim godi. Ze premnogokrat smo opozarjali in navajali v našem listu stališče, da so brezvestni ljudje, po blatu tisočev lir naročnine po naših krajih za časopise in revije, ki niso nikdar videli

belega dne, ali pa prejemale ničvredne časopise, na katere ni naročen noben Italijan v naših krajih. Po deželi prihajajo ljudem drago plačani italijanski časopisi, katerih nihče ne čita in ki služijo le za zavijanje. Ni čuda, da so gotovi agentje s finim nosom takoj spoznali to slabo bojazljivo, servilno stran premnogih naših ljudi ter da s silo navajajo te naše ljudi, da se morajo naročiti na te in one drage časopise. Ponavljajo pri tem vedno isti način vsiljevanja, pretinja in nasilnega prepričevanja. Ako jim le eden ali dva nasledita, pa že potegnejo celo vrsto drugih naših ljudi za seboj, češ se celo ta in ta odlični vaš rojak je plačal naročnino prispevek inšertat, ker je spoznal potrebo, da mora to storiti. Torej morete i Vi enako storiti. Na tak način so postopali pri tem poslednjem slučaju «Confini di Italia» z imenom bivšega poslanca Virgila Ščeka, češ da se celo Virgil, ki se vedno kaže nepopustljivega in odločnega, je dal za našo revijo L. 300, ker je spoznal potrebo take žrtve. Tako argumentiranje je vleklo našim denar iz žepa, onim pa v nasprotno smer.

Zalostno dejstvo je, da je premnogo naših ljudi trgovcev, odvetnikov itd., ki sicer niso naročeni na naš edini dnevnik, niti ne na enega zmed naših cenjenih tednikov, pač pa plačujejo veliko naročnino za razne revije in časopise, povsem nepoznane, za naše razmere neprimerne, katerih zastopnišče kje drugje pri Italijanih v naši deželi.

Je preporno revij in časopisov v Italiji ki ne zasledujejo nikakega posebnega političnega cilja, se ne bore za nikako idejo, ampak jih je priključila k življenju in skupina ali brezposelnih ali pa dobičaželjnih ljudi, ki gledajo le na to, da bi iz naročnin in inšertatov iztisnili čim več gnotnega dobička zase kot iz kakega navadnega trgovskega podjetja; zato pa pošiljajo kot kaka navadna trgovska agente naokoli, da vsiljujejo svoj artikel — časopis. Sistem razpečevanja je čisto agentsko vsiljiv s primerno političnega izsiljevanja.

Nihče, prav nihče ni obvezan se naročiti na karšen si boji njemu tuj list; vsako vsiljevanje in preteženje dotičnih agentov odpraviti na isti način kot odpravite vsiljive agente za razno trgovsko blago.

Kot pribučujemo med dnevnimi novicami vesti o nevednih ženah in kmeth, ki nasledajo po mestih raznim sleparjem, tako bomo začeli priobčevati imena onih naših ljudi, ki nasledajo takim časopisnim hrčkom.

PREMESTITEV SEDEŽA OBČINE KOZINA-HERPELE V KLANEC.

Uradni list kraljevine «Gazzetta Ufficiale» od 18. t. m. je objavila kr. odlok od 25. februarja 1926, št. 423, s katerimi se istrska občina Kozina-Herpelje pooblašča, da prenese sedež svoje uprave v Klanec.

Dosedaj se je nahajal sedež občine v Kozini.

SINDIKATI IN STANOVSKÉ ZBORNICE

Sedaj, ko je zakon o sindikatih pod streho, se pojavlja važno vprašanje, kakšni naj bodo odnosi med pravno priznanimi sindikati na eni ter stanovskimi zbornicami na drugi strani, t. j. med sindikati in n. pr. lodvetniškimi, zdravniškimi zbornicami in itd.

O tem vprašanju se sicer razpravlja v presledkih že od tedaj, ko se je začelo govoriti o sindikalizmu v njega sedanji obliki. En del italijanskega tiska se je odločno zavzel za to, da se imajo stanovske zbornice odpraviti, ker da ne bodo v skladu z zakonom o sindikatih. Takimenovalni svobodni stanovi pa naj bi se tudi organizirali v svojih posebnih sindikatih kakor vsi drugi stanovi, tako da bi ne bilo nikake razlike med posameznimi stanovi s pravnega stališča.

Po zadnjih vesteh iz Rima se bavi sedaj resno s tem vprašanjem tudi vlada ter ga bo rešila istočasno z izdajanjem izvršilnega pravilnika k zakonu o sindikatih. Po teh vesteh sedanje stanovske zbornice ne bodo odpravljene, temveč bodo izdani ukrepi, s katerimi se spravi njih obstoj v sklad z novim zakonom o sindikatih. Za pripadnike svobodnih poklicev (odvetniki zdravniški itd.) bo zadostovala stanovska zborni-

ca, medtem ko bodo imeli oni svobodni poklici, katerih pripadniki so nameščeni na podlagi skupnih pogojev (novinarji, kemiki, industrijski inženirji itd.) svoje posebne stanovske zbornice in obenem tudi sindikato.

«GIORNALE D'ITALIA» PREŠEL V FAŠISTOVSKÉ ROKE

Glavno glasilo italijanskih liberalcev «Giornale d'Italia» je prešel v fašistovske roke. Kakor je razvidno iz tozadevnega sporočila, ki ga je objavil imenovan list preteklo soboto, je upravni odbor odstopil. Nadalje je odstopil direktor lista Vittorio Vettori, kateri pa bo priznan nov odgovorni ravnatelj v smislu sedanjih zakonov o tisku. Istočasno razpuštilo uredništvo urednika Armando Zanetti, Adolfo Tino in Mario Matteucci.

Novi ravnatelj «Giornale d'Italia» bo, kakor se zahtuje, Virginio Gayda, sedanji ravnatelj «Messaggera». Po teh spremembah v lastništvo in uredništvo bo «Giornale d'Italia» seveda brezpogojno podpiral politiko fašistovske vlade.

KONCERT «ILIRIJE»

Pevsko društvo «Ilirija» pri Sv. Jakobu je proslavljalo v nedeljo dvajsetletnico svojega obstanka. Zjutraj se je vršil v dvorani DKD slavnostni občni zbor, ki je prav lepo izpadel, zvečer pa je «Ilirija» priredila koncert, da pokaže našo javnost sad dela zadnjih mesecev. Skrbno izbrani program je obetal lep duševen užitek, in ni čudno, da je za ta koncert videlo veliko zanimanja; posebno še, ko v Trstu že delj časa nismo imeli prilike slišati naše lepe pesmi.

Občinstvo je napolnilo dvorano do zadnjega kotička in je z velikim zanimanjem sledilo izvajanju pomembnih točk programa. Pesmi so odlično zelo ugajale; poslušalci so živahno poskakali in Adamčevce «Mlad junak po vasi jezdi» je moral zbor na splošno željo ponoviti.

Podrobnejše poročilo nam je bilo obljubljeno izpod peresa strokovnjaka; za danes ugotavljamo samo, da je koncert v splošnem lepo izpadel, «Ilirija» pa, ki z veliko ljubeznijo goji našo pesem, želimo, da bi žela še mnogo uspehov pri svojem delovanju!

GLASBENE VLOČER NA OPGINAH

Podružnica Glasbene Matice priredi v soboto, 27. t. m., v dvorani gostilne «Pri Michelu» svoj prvi glasbeni večer. Za to prireditve, ki je po dolgem presledku prva vrste v naši okolici, vlada v domači vasi, a tudi v sosednjih vaseh in celo v Trstu, precejšnje zanimanje. Posebno zanimivost tvorita točki za orkester, ki šteje, pomnožen z najboljšimi gostenci prof. Ivana Čiča, 28 članov. Vodi ga Mirko Logar. So pa na sporedu tudi solopetke in komorna glasba. Raznovrstnost spoveda obeta privabiti mnogo poslušalstva.

Sporod je sledeči:

1) G. Rossini: Ouverture k operi «Tancredi»; 1. Haydu: Allegro (orkester); 2) A. Moffat: Nina-nana (dvoje gosli in klavir); 3) I. Procházka: Zvezde zarijo... I. Pavčič: Pred durni... (solospeva); 4) A. Dvořák: Sonata op. 100 (gosli in klavir); 5) R. Leoncavallo: Ridi pagliaccio, G. Puccini: Aria iz opere Tosca, G. Verdi: Aria iz opere Traviata (solospevi); 6) A. Dvořák: Tereš op. 74 (2 gosli in vijola).

Začetek ob 8.30. Vstopnina L. 5, 4, 2.

POGLAVJE O TOLMINSKEM UČITELJIŠČU

Pod tem naslovom nam piše neki bivši dijak tolminskega učiteljišča: V torkovi (16. t. m.) «Edinosti» se vprašuje pisec članka iz Tolmina, kako je mogoče, da se ravnateljstvo tolminskega učiteljišča vtiha v izvenolsko udejstvovanje našega dijaštva. Povsem upravičeno je njegovo začudenje nad takim postopanjem; saj vemo, da ital. šolski zakon ne zabranjuje srednješolskih organizacij. V Tolminu pa je to drugače. Zato tudi niso tolminski učiteljišniki nikoli imeli svoje javne organizacije; take, ki bi bila primerna dijaštvu učiteljišča; organizacije, kakršno so imeli dijaki v Idriji, Gorici in Trstu. Učiteljišniki so se vedno pokorili tudi krivičnim odredbam vodstva šole. Vzrokovi te ubogljivosti ne bom našteval na tem mestu; morda bom kdaj kasneje razsvetlil tudi to stran življenja našega učiteljskega naraščaja.

Ze v začetku šolskega leta 1921—22 so si skušali učiteljišniki ustanoviti svoje društvo. Vse je bilo pripravljeno; celo ravnateljstvu smo naznanili našo namero. Ker nismo imeli še prostorov, smo sklicali prvi sestanek na prosto. Zbrali smo se na travišču ob cesti pri Tolminu. Udeležba precejšnja; zastopana oba spola. Ravnateljstvo je gotovo čakalo ugodnega trenutka, da bi lopnilo. In iztaknilo je greb. Strmile in čuhte: pregrešili smo se proti disciplinarnemu redu. Proučevali smo ga od besede do besede, pa rismo mogli najti paragrafa, ki bi ga kršili. Pokazalo nam ga je vodstvo, ki je potem razrednikov ošelo vse voditelje in izjavilo, da smo ravnalji proti «zdravim meščanskim načelom». Ob belem dnevu, ob javni cesti o kulturni organizaciji se pogovarjajo dijaki in dijakinje, to je bil tisti greh, radi katerega je moral prvi poskus organizacije splavati po vodi.

Seveda, «zdrava meščanska načela» pa se goje na plesih, katere so tako r. di prirejali dijakom ljudje, ki so imeli odločilno ali vsaj vplivno besedo pri vodstvu tolminskega učiteljišča.

Se mnogokrat potem so razni ravnatelji in profesorji onemogočili poskuse dijaštva, da bi se osamosvojilo, da bi se dopolnilo s svojimi lastnimi močmi vse ono, kar ni zamogla šola in kar ni zamogla okolica. Tako je napravilo tudi sedanje ravnateljstvo. Bivši učiteljišniki.

Društvena vesti

— Šentjakobčanke opozarjamo na nocojsnje predavanje Z. D. U. Govoril bo zdravnik dr. Sardoč o spolnih boleznih. Začetek točno ob 8 o s m h. Vstop dovoljen le ženam in odraslim dekletom.

— Ilirija. Danes ob 20.30 seja, kjer zadnjš. V petek skupna vaja za sobotni nastop. — Predsednik.

— M. D. «Višava» - Konkonel bo imelo v nedeljo, 28. t. m., ob 2. uri in pol l. redni občni zbor s sledečim dnevnim redom: I. Poročilo pripr. odbora, II. odobrite pravil in poslovnika, III. volitve, IV. Slučajnosti.

— Danes zvečer ob 8. uri seja pripravljalega odbora.

Iz urada Pol. dr. „Edinosti“ v Trstu
Rudolf Počakaj — Trst: Ne izhaja, da bi Fr. Gombač bil v maju 1925. na zdravniški preiskavi. Znano je, da mu je z odlokom št. 232009 od 7. 2. 1924. bila odklonjena pravica do pokojnine, ker se njegovo obolenje ne da uvrstiti v nobeno izmed osmih kategorij. Ta odlok je bil Gombaču tudi vročen.
Valentin Perhavec — Ležeh: Dne 11. dec. 1925. je pokojninski urad zahteval pri nakelski občini neke listine in 5. t. m. so bile zopet požurjene. Po dajtu se osebo na občinski urad, da se listine odposlože, oziroma pošljite jih nam, da Vam bomo izposlovali končno rešitev.
Josip Kogovšek — Pregarje: Likvidirani pokojniki z odlokom 8215 je vrati pri provizorična pokojnina, katero ste prejeli od 1. okt. 1921.
Vaša zadeva je v teku pri višji zdravniški komisiji. Smo požurili rešitev.
Ivan Kocjančič — Kured: Kocjančičev smo našli enajst; radi tega je zmešnjava, ker je tudi očetovstvo enako. Smo požurili akt pod pozicijsko številko 1021026, ki — mislimo — utegne biti Vaš.

Tajništvo.
Vozni red na avtomobilni progi Trst-Ajdovščina
Firma Carlo Debernardi & C.

15.00	Trst (Piazza Oberdan)	9.10
15.30	Opčine	8.30
15.45	Repetarbor	8.15
16.00	Krepej	8.00
16.10	Dulovlje	7.50
16.20	Krajna vas	7.45
16.40	Gabrovica	7.30
16.50	Kobiljaglav	7.20
17.00	Stanjel	7.10
17.05	Bratica	7.05
17.26	Strarje	6.45
17.35	Vrtovje	6.35
17.45	Vel. Zablje	6.15
17.50	Sv. Križ-Cesta	6.10
18.00	Ajdovščina	6.00

SPORT
Prva tekma po vojni med Srbi in Bolgari
V nedeljo se je v Beogradu odigrala prva povojna nogometna tekma med Bolgari in Srbi. Četa „Jugoslavije“ je premagala gostujoče moštvo z 10 goli proti 5. Tekmi je prisostvovalo nad 3000 oseb.
Italija zmagala Irsko 3-0
Ob veliki udeležbi s strani občinstva se je v nedeljo odigrala v Turinu mednarodna nogometna tekma med reprezentancama Italije in Irske. Zmagala je prva s 3-0. Polčas 3-0.

Iz tržaškega življenja
Iz ljubosumnosti napadel ljubimko z nožem, ker jo je našel ponosi na ulici.
Predpreteklo noč okoli 3. ure, ko je vladala v starem mestu globoka tišina, ki jo je le tu pa tam motilo hripavo petje kaknega zakasnelega pijanca, so v ulici Crosada nedavno zadoneli obupni kliči na pomoč. Dva policijska agenta, ki sta ob tisti uri bila po omenjeni ulici, sta nemudoma pohitela proti hiši št. 11, odkoder se je razlegalo vpitje. Ko sta stopila v temno vežo, je svet njunih žepnih svetilk razkril neuvaden prizor: neznan moški se je ruval v veži z mlado žensko ter vihtel nad njo žepni nož; ženska je bila krvava po obrazu in po rokah, s katerimi se je branila pred udarci. Agenti sta takoj priskočila, razorožila jo ter ga skupno z žensko, ki očitno ni bila hudo ranjena, odvedla na bližnji policijski komisariat. Tam se je ranjenka izkazala za 23-letno Valerijo Petronio, rodom iz Milja, moški pa je bil spoznan za njenega ljubimca, 28-letnega, teška Santa Mirone, stanujočega v ulici Beccherie št. 11. Ker je ženska potrebovala zdravniške pomoči, je bil poklican na lice mesta zdravnik rešilne postaje. Ta je ugovarjal, da je Petroniova ranjena na šestih različnih mestih; dve rani, ena na temenu, druga na hrbtu, sta bili precej globoki; manj resne, a tudi precej globoke so bile rane na rokah in na levem uhlju. Nobena poškodba pa ni bila nevarna, ker niso bili prizadeti važni organi, zato bo ženska po zamenju zdravnik okrevala v približno 14 dneh.
Predno so jo prepeljali v mestno bolnišnico, je Petroniova pojasnila vzroke grde prigode, ki jo je doletela. Povedala je, da se je pred dvema letoma seznanila z Mironejem in prišla z njim ljubavno razmerje, v katerem sta se oba čutila srečna. V zadnjem času pa je postal Mirone zelo ljubosumen, da ni imel nikakega povoda

zato, kajti Petroniova je imela z njim že dva otroke. V nedeljo zvečer je Mirone šel z doma; podal se je, kakor navadno ob nedeljah v gostilno. To pot pa je ostal z doma dalje nego sicer. V bojazni, da se mu ni mogoče kaj hudega pripetilo, ga je Petroniova šla iskat. Ko je s tem namenom kolovratila po raznih starostnih ulicah, je naletela na neznanega moškega, ki jo je ustavil in se skušal spustiti z njo v pogovor, da si ona ni zmenila zanj. Slučaj je nanesel, da je ravno tedaj prišel po ulici Mirone, ki je bil vinjen. Ko je ta uzel Petroniovo v družbi neznanca, ga je popadel sum, da gre za kak taje ljubavni sestanek. Ves razkačen je planil na Petroniovo, jo vlek za seboj v vežo in jo tam začel obdelovati z nožem.
Po zaslišanju je bila Petroniova prepepljena v mestno bolnišnico, dočim je bil Mirone odveden v zapor.
Strašna smrt otroka.
V Cezarjih pri Kopru se je v nedeljo popoldne pripetila strašna nesreča. Komaj 2-letni Oskar Pobega, stanujoč v hiši št. 43, se je v kratki odsotnosti matere skobacal na ognjišče in prišel iztikati okoli ognja. Nesreča je hotela, da se mu je pri tem vžgala obleka; v par trenutkih je bil nesrečni otrok podoben živi bakli. Na njegovo obupno vpitje je prihitela v kuhinjo mati ter ga rešila gorečih cap. Toda žalibog je bilo že prepozno. Nesrečni otrok je zadobil tako nevarne opekline, da je še isti večer izdihnil v tukajšnji bolnišnici, kamor ga je dal prepeljati koprski zdravnik, ki mu je podal prvo pomoč.
Obupni korak zaljubljenih kobarice.
Radi nesrečne ljubezni je včeraj popoldne skušala napraviti konec dneva svojega življenja 28-letna Ivanka Sella, kuharica v hotelu „Europa“ na trgu Oberdan. Iz neznanih vzrokov se je sprla s svojim dragim in ta vsakdanja ljubezna nepravila jo je tako potrla, da je okoli 14. ure izšla v svoti sobi nekoliko karbolne kisline. Na lice mesta poklicani zdravnik rešilne postaje je nesrečni kuharici izpral želodec, nato jo je dal prepeljati v mestno bolnišnico. Njeno stanje je precej resno.

RENCE.
Preteklo nedeljo, 14. t. m., je priredilo naše društvo „Svoboda“ dramsko predstavo Finžgarjevo „Razvalina življenja“. Da je društvo „Svoboda“ ravno to dramo izbralo za uprizoritev, je bila srečna poteza. To je ena najlepših naših dram. Malo osebja — pa mora biti na svojih mestih. Radi priznamo, da so igralci od zadnje uprizoritve Cankarjevih „Romantičnih duš“ vsestransko napredovali. Znali so svoje vloge na pamet, govorili in kretali se na odru naravno in neprisljčno in tudi maske so bile pogojene. Splošno: drama je bila podana prav lepo in je tudi dosegla pri občinstvu popoln uspeh, ki je igralcem ponovno ploskala. Mi, ki smo videli na odru naše „Svobode“ že lepe stvari, se odkritosrčno veselimo nad lepim napredkom in čestitamo mladim igralcem močnem vzpodbujajoč jih k nadaljnjemu še intenzivnejšemu delovanju.
Malo kritike mora tudi biti. Zganjarnar Urh Kante, g. St. Fornazarič, je bil pač izvrsten, toda poznalo se je preveč po glasu in izgovoru, kdo je: potrebna vaja v modulaciji glasu. G. Jagna Jagna Vižintinova je uprizorila Lenčko temperamentno, zelo dobra v kljubovalnosti in prepirljivosti, bolj šibka v srčnostnih prizorih; obleka promena: Martin je znal vlogo najbolje in tudi igral je najbolje, toda tudi njemu, g. Bogumilu, velja isto, kar smo povedali Lenčki. G. Trojerjer Ferjan je bil pa malo prelahak, ker ni predelal vloge skoz in skoz. On pa je naš dober znanec na odru „Svobode“ in se ga za sedaj veselimo pri bodočih predstavah. — G. Viktorija Mozetičeva je svojo vlogo Tone podala presenetljivo dobro — izvrstna moč! Tudi Jozica Mozetičeva v vlogi Mice potovke je ugajala vsem; izvrstna v maski, obleki in kretanjih, njene nastope je občinstvo pohvalilo s pristranskim smehom. — Zdar pa je bil pijanec Sirk s svojo gajžo; ki je bila pa premajhna in prešibka za njegovo kljuseta. Pil ga je res, kakor žaba vodo — če jo res pije. Toda pri vsej pijanosti je dobro igral. Tudi njega, g. Davida, pristevamo k našim dobrim igralcem. — Igra je režiral g. Duršot. — Občinstvo pa tudi ne sme uiti kar tako kritiki. Odboru pripravljamo, naj bolj pazi na nedoletno mladino in naj jo spravi, kamor spada. Da se občinstvo (seveda ne vse!) smeje pri najbolj tragičnih prizorih (in tu moramo predvsem grajati zlasti že odraslo mladino), to ni menda samo v Rencah, biti pa bi ne smelo nikjer. S tem se kaže zelo malo razumevanja za resne dogodke na odru in lahkomiselnost sploh. — H koncu čestitamo društvu! „Svoboda“, delaj čast svojim tradicijam!
VIPOLŽE V BRDIH
(Prireditve prosvetnega društva „Vrtec“ v Vipolžah.)
Imajo to dobro lastnost vse društvene prireditve v Brdih, da ni med posameznimi vami onega nasprotovanja, oziroma vsaj ne v toliki meri kot drugod po naši deželi. Privrejo društva iz najrazličnejših krajev Brd na kraj določen za prireditve in sodelujejo obenem z domačim društvom najmanj z eno točko.
Blagodejen vpliv tega vsoprednega delovanja se kaže pri nastopih pevskih društev. Pevodvoja in pevci se zavedajo, da bo občinstvo lahka primerjava med boljšo izvedbo gotove pesmi enega ali pa drugega društva. Tekmovanje je pri tem neizogibno in zato se vsak pevski zbor čim bolj potruji, da se ga dobro izkaže pred občinstvom in ne zaostane za drugimi.
Po vojni ni še naša pesem toliko vzvečeta, ni dosegla niti one višine in razširjenosti kot pred vojno, neglede na to, da se

pesek, Cir Smith, ki je trdno spal, se ni zbudil.
V svoje veliko začudenje se je Pencroff uveril, da je nevihta pretekla noči zunanjost tega kraja znatno izpremenila. Velike odtrgane skale so ležale okrog ob obali. Pokrite so bile z morskimi rastlinami in algami.
Očitno je razburkano morje prodrlo do granitnega zidu.
Pred vzhodom v kamine je bila zemlja globoko razorana.
Pencroff je popadla zla slutnja. Stekel je v jazo.
Kmalu je prišel ven in bulil v svoje tovarise...
Ogenj je ugasnil, pepel se je izpremenil v mokro brozgo, zažgalno platno je izginilo! Morje je privrelo do zadnje jame in vse preobrnilo in pokončalo!
DEVETO POGlavJE.
V nekaj besedah so Gedeon Spilett, Harbert in Nab zvedeli to žalostno novico. Pencroff je bil mnenja, da je ta nesreča usodna zanje, toda mornarjevi tovariši so kaj različno sprejeli to vest.
Nab, ki je bil ves iz sebe, da je našel svojega gospoda, ga ni slisal in mu niti na misel ne bi prišlo, da bi si zaradi Pencroffovih besed delal kake skrbi.
Harbert je bil približno mornarjevega mnenja.
Poročevalec pa je končno dejal Pencroffu: „Da vam po pravici rečem, Pencroff, mi je to precej vseeno!“

mu bo vse odkrilo in povedalo, da je on dopisnik lažljivih poročil. Čitalnici in nje odboru pa ključimo: Le naprej po poti, ki ste si jo začrtali v prvi odborovi seji!
Več čitalničarjev.
IZ TOLMINA.
K zadnjemu incidentu v našem trgu, ko je namreč g. Paulin obenem z g. ravnateljem gimnazije prepovedal dijakom oba dijaška krožka, moramo dostaviti še nekaj pojasnil, ker vsa stvar namreč ni tako enostavna, kot bi se mislilo.
Neradi se vtkamo v otroški vrtec. Parkrat smo že govorili o njem v prejšnjih časih, zadnji dve leti se pa o njem malo sliši, čeravno je postal položaj v tej osnovni šoli, odkar jo vodi neka stara gospa, naravnost neznan. O tem priča dejstvo, da se mnogokrat zgodi, da se otroci branijo iti v vrtec in da jih morajo stariši siliti, da se udeležujejo učnih ur. Kaj to pomeni, bo vedel vsakdo. O vsem tem so pravili otroci doma starišem, posebno še, ko so se otroci začeli braniti, da bi hodili v tako šolo.
Vsak teden enkrat morajo dijaki hospitirati v tem vrtcu. Česa se bodo naši bodoči učitelji tu naučili, si lahko mislimo. In ko otroci niso več hoteli zahajati k pouku, je gospa kratkomočno odločila dijake, češ da so oni sevevali ljudem, naj otrok ne pošilja več tja. To pa ni res. Prvič dijaki tega niso storili, pač pa so to videli stariši sami, drugi pa je res, da se je slišalo marsikatero mnenje po Tolminu o tem vrtcu, ki je zopet izviralo od vse drugod kot od dijakov.
No, ljudje pravijo, da majhen piskerc hitro vskipi. In vskipel je, g. ravnatelj se je seveda takoj vdal in ukrenil prepoved dveh krožkov.
Seveda, za ples se je na sam migljaj neke osebe takoj priporočalo vsem dijakom, zgolj kulturi in medsebojni pomoči namenjena zbiranja dijakov v društvenih prostorih so pa nevarna oz. nedopustna!!
DOBRAVLJE.
V nedeljo se je tu zaključil dobro uspeši kmetijski tečaj, ki ga je obiskovalo 25 mladeničev in ga je vodil šolski voditelj, strokovnjak g. Mermolja. Ob zaključku je prisotnoval slovesnosti inž. Velicogna, celokupni občinski zastop iz Sv. Križa. G. Mermolja je izrekel par jedrnatih besed o koristi in potrebi strokovnega znanja v kmetijstvu.
Inž. Velicogna je izpraveval mnoge izmed obiskovalcev tečaja, ki so na splošno dobro odgovarjali. Zavedamo se, da nam je v teh težkih in resnih časih potrebno čim večje znanje tudi na gospodarskem polju.
— Krompir je večina kmetovalcev že spravila pod zemljo. Tudi delo pri trtah se radi lepega vremena je bliža k kraju. Letos smo čutili hudo pomanjkanje sena. Zgodnje čase se je plačevalo že po 45 lir in tudi več za sto. Mogoče je pomanjkanju sena vzrok veliko število živine, katere sedaj mnogi rede trikrat več kot pred vojno. Mnogi nečeto prodati živine radi nizke cene. Raje plačujejo drago seno in draga krmlila kot bi se rešili živinčeta. Treba se bo privaditi tej ceni, ker izgleda da bo cena domačje živine radi zunanje konkurence poskočila. Pravilo mora biti: redi toliko živine, kolikor imaš hranil, ker drugače nimaš čim bogodk.
— Domače prosvetno društvo pridno deluje. Upamo, da nas kmalu razveseli s kako prireditvijo. Za sedaj to ni bilo še mogoče, ker nimamo dvorane.
Lepo pa je bilo na pr. preteklo nedeljo to-le: Ves tamburaški zbor se je podal s tamburicami na bližnji hriček in je igral tam v prosti naravi ves popoldan. Imel je mnogo uspeha. Skoro vsa vaška mladina, društveni člani in odrasli vaščani so se podali za tamburaši in preživeli ves popoldan v prosti naravi in na solneu ob naši slovenski pesmi.
Zvedel sem tudi, da si je društvo stavilo v program prirejanje pogostih skupnih društvenih izletov na bližnje hribe. Tako je prav. Le pridno in vztrajno naprej in uspeh ne bo izostal. Pa še drugič kaj.
SV. KRIŽ - CESTA.
Nemila usoda.
Trgovca Karla Slokarja je zadela v par letih že tretja težka nesreča. Dne 15. t. m. mu je umrla hčerka Justa Slokar v starosti 23 let. Pred enim letom mu je umrla 16-letna hčerka Pavla in leta 1918 pa žena.
Težko prizadetemu g. Slokarju izrekamo naše toplo sočustvanje.
KANAL.
Ze precej mesecev so bile napeljene žice za električno energijo po naših krajih, samo energije še ni bilo od nikoder; po stanovanjih napeljene žice, pod stroji električne žarnice, na mizi je pa gorela kljub temu petrolejka. Ni čuda, da se je ljudi pošlaševala nestrpnost.
(Dalej na IV. strani)

hega mahu in ga poskušal užgati s kresanjem dveh kamnov, ki sta pač dajala iskre, toda bile so preslabe, da bi užgale mah. Skratka, poskus se je izjalovil kljub vsemu trudu.
Nato je Pencroff poskusil priti do ognja po načinu divjakov z drgnjenjem dveh kosov lesa, dasi ni verjel v ta posku. Če bi se Nabovo in njegovo gibanje izpremenilo v toploto, kakor uči novejša teorija, bi moral segreti kotel vode do vrenja! Toda tudi ta poskus ni prinesel nobenega uspeha. Les se je sicer nekoliko segrel, toda veliko manj kakor onadva.
Tako je minula cela ura brezuspešnega truda in Pencroff je nevoljen vrget od sebe drevna kosa.
Če me bo še kdaj kdo hotel prepričati, da si divjaki na ta način oger, delajo — je rekel, — mi bo postalo takoj vroče, celo pozimi. — Prej bi se moje roke vzele, če bi jih drgnil drugo ob drugo!
Vendar pa se je mornar motil, če je popolnoma oporekal temu načinu. Dokazano je, da znajo divjaki z naglim drgnjenjem dveh kosov lesa napraviti ogenj. Prvič je resnica, da ni vsak les za to primeren, in drugič je treba nekaj umetelne spretnosti, ki je Pencroffu bržkone ni poznal.
Pencroff pa ni bil nikoli dolgo časa slabe volje. Harbert je pobral lesna kosca, ki ju je mornar vrzel proč, in poskusil z drgnjenjem. Kreпки mornar ni mogel zatajiti smeha, ko je videl, da hoče mladenič doseči, kar se je njemu ponesrečilo.

PODLISTEK
JULES VERNE: (32)
Skrivnostni otok
— Prav imate, dragi Spilett. — Povej mi, Nab, je pristavil inženir in se obrnil k svojemu slugi, morda si bil ti. Morda nisi bil prav pri pameti takrat... Ne, to je nemislno. Ali je še mogoče videti one stopinje?
— Da, gospod, je odgovoril Nab. Takoj tu pri vzhodu in tudi onstran sipine, na mestu, ki je zavarovano pred dežjem in vetrom. Ostale stopinje je pač nevihta zabrisala.
— Pencroff, je prosil inženir, ali bi hoteli pogledati, če odgovarjajo oni odtiski mojemu stopalu?
Mornar je izpolnil inženirjevo željo. Z Nabom in Harbertom je šel tja, medtem ko je Cir Smith dejal poročevalcu:
„Tu se je zgodilo nekaj nerazumljivega!“
Oni trije so se kmalu vrnili z raziskavanj. Vsak dvom je bil izključen. Inženirjevi čevlji so natančno pokrili one sledove, torej so bile stopinje zares Smithove.
„Torej sem bil tedaj jaz v podzavesti, ti sem jo Nabu pripisoval. Hodil sem pač takor nesrečnik in Top me je bržkone s svojim pasjim nagonom privedel do tui. Pridi Top! Pridi sem, k meni!“

MALI OGLASI
OBRTNIJSKO DRUŠTVO V BARKOVILJAH
razpisuje mesto krmarja. Tozadevne prošnje naj se naslovijo naravnost na odbor Obrtnijskega društva, ki daje tudi potrebna pojasnila. 407
LJUŠKA kavarana, na prometnem kraju,
se proda. Mahnič, kavarana XXX oktobra. 404
POSTELJA za dve osebi z vzetjto, omara s predali, se ugodno prodajo. Sv. Marija Magd. spodnja št. 1064 403
SLUŽKINJA za gostilno se išče. Via Udine št. 13 406
POŠTENO slovensko dekle dobi službo pri slovenski družini Campo S. Giacomo št. 9 408
ŠTEDIŠNIK za gostilno skoraj nov, se prodaja po zelo nizki ceni. Campo S. Giacomo 9 gostilna 409
KOLO, dirkalno, novo, se prodaja po zmerjeni ceni. Via Francesco Rismondo 12, I. desno. Petrovčič. 383
VSAKOVSTNO POHIŠTVO se prodaja po najnižjih cenah, novo in staro, železne postelje, vzmeti, blazine, spalni divani itd. Zaloga pohištva, Gorica, Via Duomo 4 pri veliki cerkvi. 396
STROJNICA popolnoma posebnega popraviljanja lesnih strojev Vollgatter Spagatier in cirkularnih žag sprejme Anton Rizzatto v Ajdovščini. 396
MOTOR na paro Breitfeld 65 H. P. in kotel tipa Cornavaglia, 10 atmosfer, površina 40, oha iz tovarne Breitfeld Danek & Co v Schlan-u, skoraj nova, iz leta 1913, se prodaja. Pojasnila daje žaga Anton Rizzatto v Ajdovščini. 396
TRGOVSKEGA POMOČNIKA, 17—18 letnega za mešano stroko, išče za takoj G. Sandalj, Lupoglava, Lupoglavo — Istra. Hrana in stanovanje pri družini. 349
DRAŽBA 28. marca, ob 10. uri nji v trrtič Krtnovica. Pojasnila daje notar v Sežani. 400
BABICA, avtorizirana, sprejema noseče, Govori slovensko. Slavec, Via Giulia 29. 390
SOFER išče službe, če mogoče na deželi. Govori oba jezika. Naslov pove goriska uprava. 346
MOTORSKO KOLO Indian-Scout s sidecarom, z električno napravo, skoraj nov, izbozen, se ugodno prodaja. Garage Cernuschi Fabio Severo 73 — Trst. 377
POMLADNO ZDRAVLJENJE. Trpški sok (Scioppo di salsapariglia dell'Alabarda) izdelan v lekarni Castellanovalh, Trst, via Giuliani 42, posebno priporočljiv za starejše proti poapniju žil, ker vsebuje joduro in je vsled tega izborno čistilno in krepično sredstvo. Steklenica stane L. 11. Dobiva se samo v lekarni Castellanovalh. 372
FOTOGRAFSKEGA pomočnika sprejme takoj foto „Helios“ Idria. 391
IZKUŠENA babica sprejema noseče. Via Chiozza 50, prtlj. 397
KIROMANT v ulici Pietà 12, vrta 6, pove srečo, preteklost in bodočnost življenja. 1583

Zobozdravnik
Med. U. dr. D. Sardoč
specijalist za ustne in zobne bolezni
perfekcioniran na dunajski kliniki
ordinira v TRSTU
Via M. R. Imbriani 16, I. (prej Via S. Giovanni)
od 9-12 in od 3-7 321
Najboljše blago se kupi
v prodajalni Corso 20
po sledečih cenah: 366
Covercoat 42 — 58 — 66 — 74 — 90
Petinato 51 — 38 — 67 — 85 — 34
Crépe 75 — 81 — 68 — 52 — 88
Gardardine 77 — 63 — 89 — 55 — 85
Sentan 20 — 25 — 30 — 45 — 80
Hlače 33 — 47 — 52 — 75 — 90
Podvlake 21 — 26 — 28 — 15 — 80
Gardat 15 — 18 — 22 — 31 — 40

V nedeljo pa je bilo konec čakanja in zagorela je povsod nova luč. Škoda le da smo cele dolge zimске večere prebili z navadnimi petrolejkami.

KOBARID.

Prilozba iz delavskih vrst.

Že itak je kruh — ta najpotebnejša vsakdanja hrana — silno drag za nas uboge delavce s sedanji nizkimi plačili, pa ti pridejo še kobariški peki s svojim res čudnim načinom prodajanja. Plaškos kos kruha in odšteje lire ne da bi vedel, ali si ga kupil 1 kg ali manj. Čeprav je mogoče dnevno le nekaj dkg razlike se pa dan za dnevno le nabere precejšnje razlike. Absolutno nismo pripravljeni, da bi se nam v tem oziru delala najmanjša krivica. Že tako nas tarejo uboge delavce od vseh strani težave: pomanjkanje dela, sramotno nizke plače, lačna številna družina, pa pridejo še peki in hočejo s tem posebnim načinom prodajanja iztisniti iz nas zadnjo srago.

Apeliramo na sedanjo občinsko upravo, da uvede v tem oziru red ter da uvede iste razmere in isti način prodajanja kruha kot drugod po mestih, kjer so že davno storili konec takim sistemom.

Delavec.

Književnost in umetnost

PONOVITEV BEVKOVE DRAME
«MATERIN GREH» V TRGOVSK. DOMU
dne 14. t. m.

Po duhoviti kritiki g. dr. L. Kraigherja v «Edinosti» o tem najnovejšem dram. delu bo marsikdo dejal, da je ponovno ocenjevanje odveč. Navzlic taki morebitni irititvi naj bo i meni dovoljeno napisati — sine ira et studio — nekoliko vrstic, ki so namenjene našim mlajšim pisateljem, v prvi vrsti pa produktivnemu gosp. Bevku, kjer morda najde kako zrnec v prid svojim prihodnjim podobnim spisom.

Snov sama ni nova, obdelana je že v narodni baladi iz turških bojev «Rožlin in Verjanke», ki začenja:

«Kaj hoče bit, kaj hoče v strit:
ti si premlad se oženit, jaz sem prestara se mojit».

— «Le, mati, omožite se, vzamite, kogar hočete,

le hudega Rožlina ne, ki velik moli so-
vražnik je...»

Navzlic sinovi prošnji vzame mati Rožlina in ga nagovarja, naj ubije Verjanko, ker «škoda, škoda za blago, ki zdaj se razdeli bo» in napravi načrt za umor. Pod prevezo, da je bolna, prosi sina, naj gre v temni gozd, kjer izvira potok, ki zdravi vodo, ki i njo prav gotovo ozdravi. Tam ga je čakal Rožlin, a Verjanko, ki je čul njun razgovor, se oboroži, ustrelj Rožlina, pri-
nese materi kangljico njegove krvi in reče: «Zeleni pti sinovo, zdaj nate kri Rožlinovo».

To ni morda odlična g. Bevkova, ker premnogi pesniki in pisatelji zajemajo svoje snovi iz neusahljivega vrela narodne poezije.

Po mojem skromnem mnenju odgovarja prvo dejanje še najbolj dram. tehniki. Gledealec izve, da hlapec Ivan «živi» z Joze-
tovo materjo in bi rad postal gospodar na Seljanovini. Izvemo tudi, da je boja mat s hlapcem zadavila bolnega gospodarja, pa z napetostjo pričakujemo, kdo stopi v ospredje: hlapec, mati ali — Jože, ki je mlad, plah fant brez odločnosti. Njegova zaročenka in njegov stric ga podžigata v sovražstvu do hlapca in zdi se, da Jože res namerava odstraniti Ivana in napraviti red na očetovem domu. To so vtisi iz I. dejanja.

Cenu pa služi II. dejanje, ki se vrši v vaški krčmi? Iz Jozetove malostčnosti in omahljivosti se norčujejo fantje in deklice, pa tudi stric s svojim bradatim prijateljem. Jože se ujezi in gre iz vesele družbe domov. Tu mu hlapec noče odpreti in ga podi spat na seno ali kar v Stalo... Jože se vrne v krčmo in vse to pripoveduje, na kar se mu vsi po pravici še bolj smejejo in ga dražijo, da spi hlapec z materjo na mehki postelji, bodočega gospodarja po-
di jo pa na seno. Tu je Jože prava meva. «Saj sta v sobi dve postelji: ena za hlapca, druga za mater!» — Pa moja sestra Marička spi tudi v isti sobi! gobeza pijani Jože, kar zbudi zopet krah in smeh. Dražijo ga in prosijo, naj gre po svojo harmoniko, da jim zaigra pri plesu. Bahato po-
grabi Jože krčmarjev nož in grozi, da bo tekla kri... Zopet zaničljiv smeh. Dolgočasni krčmar de: «Že prinese nož nazaj, sicer mu ga zapišem na njegov račun.» — Res odhiti Jože proti domu. Sicer pa nam ne nudi drugo dejanje prav ničesar, kar bi moglo vplivati na razvoj igre. Nahuj-
skan je bil že v prvem dejanju in je obetal, da se hlapec postavi po robu itd. — Njegov bahaanje z nožem in obetanje, da pri-
nese harmoniko, ne odgovarja tehniki drame, vrh tega nosi kinetiški fant svoj krivec v žepu tudi ob nedeljah in ako že zna pritiskati na harmoniko, jo nese s sabo v krčmo, da se malo postavi pred svojo ljubo. Za psihološki razvoj drame so to zgolj momenti, ki bi spadali v roman, ne pa na oder.

Tretje dejanje začne z dialogom hlapčevim z vdovo Seljanovo. Tu vidimo, kak-
šna surovina je ta hlapec. Vsebinska razgo-
vora: «Kaj hoče bit, kaj hoče v strit?» Hlapecu je edino do Seljanovine, ni tro-
hice ljubezni ni v njem do male hčerke Maričke, ne lepega spomina na onih osem let, ki jih je preživel s Seljanovko, ne sen-
ca kesanja se ne zbudi v njem, da je spravi-
l starega, bolnega Seljana v prera-
ni grob. Surovo očita ubogi ženi, da je pri-
hiši vse do zadnjega reba v štali njegovo, samo njegovo, da to že dokazuje z računi, ki jih potegne iz odprte (!) miznice in jih vrže pred njo. Do voljave pride vdovin du-
ševni boj, njen kes, obup, strah. — Surovo jo sili Ivan, naj gre spat. Nato pride Jože in trka. Hlapec mu vrže iz spalnice ključ, s katerim mu gre odpirat Maričko, ki se spravi-
la na počitek. Ker fant v svoji pijan-
osti rogovitili, vstane mati in ga prosi, naj se pomiri, naj gre spat, ker da je pijan... «Pijan sem, jezen in — žalosten!» reče ma-
teri in išče harmoniko, ker sliši pod oknom pesmi-zabavljice svoje družbe, ki prihaja mimo. — «Pod mojo posteljo je tvoja harmonika!» mu zakriči hlapec Jože, pohiti v spalnico, zabode Ivana v pobe-
harmoniko in zbeži. Krik. Jok. Obup. — S tem prizorom, ki je dramatično najbolj učinkovit, bi morala igra končati. — Cer-
to dejanje — razprava pred sodniki — spada v roman ali v časopis pod rubriko «Izpred sodišča» — z moralo: «Drum, mein

liebes Publikum, bring' nur keine Leute um!» — Po pravici pravi dr. Kraigher v svoji oceni, da ne ve, ali je to tragedija matere, hlapca ali — Jožeta. Mi pa si do-
voljujemo še eno vprašanje: kaj je motiv umoru hlapca Ivana? Pijanost? Jeza? Za-
lost? Kakšna zverina je Jože, ki z okrvav-
ljenimi rokami išče pod posteljo svojo har-
moniko in z umorom na vesti misli na go-
dobno in ples! Pomanjkanje psihološke motivacije je ena glavnih napak te igre.

Pri Verjanku razumemo umor, ker je bil izvršen v samoobrani pred Rožlinom ali pa — ako hočete — v krvnem maščevanju, ki je bilo takrat na Balkanu in drugod na-
vadno. Igra nosi naslov «Materin greh», a kje je ona psihološka «katarza» (po Ari-
stotelu «očistjenje») tega greha in pomir-
jenje duše igralčeve in gledalčeve? Ali za-
bode Jože hlapca radi materinega greha? Ne, temveč iz jeze, v pijanosti ali morda iz žalosti, kar pa ni v nikakršni notranji zvezi z materinim in s hlapčevim zločinom. Pravijo sicer, da greh rodi nove gre-
he, a to ne velja za dramo. Res je tudi to, da današnji dram. pesniki ne upoštevajo strogo ne Aristotelove, ne Lessingove, ne Freytagove dramske tehnike. Ali je to prav ali ne, o tem naj govorijo moderni estetiki. Nikakor pa ne odgovarja, da do-
godke na odru presojajo — sodniki po 88, uvažujoč olajševalne in druge okolnosti.

Kaj naj rečemo o sceneriji? Pročelje Seljanove hiše v I. dejanju je — Krjave-
ljeva koč in gledalec ne more po tem so-
diti, da ima tako prijazne sobe kot jo vi-
dimo v III. dejanju. Pokrajina okoli hiše, zlasti pa ozadje je videti, da jo je nekdo začrtal s šestilom za model v šolskem zem-
ljepisnem atlantu. Vemo tudi to, da go-
riški oder ne razpolaga s potrebnimi teh-
ničnim aparatom za hitro menjavo kulis, navzlic temu bi le morali potrduiti, da od-
mori med poedinimi dejanji ne trajajo tako neznansko dolgo. Skrajno nevljudno je, da reditelji spremljajo gledalce na nji-
hove prostore s prizgano cigareto v roki in da je prostor med gledališko dvorano ves v dimu. Napredujmo tudi v tem!!!

Igralo se je dobro in občinstvo, kar ga je bilo spričo lepega pomladanskega popo-
dneva, je bilo igralcem hvaležno.

Na koncu ponavljamo, da tega poročila ni vodilo pero morda v zlobnem namenu. Baš nasprotno je res. Poznamo književno delovanje našega Bevka, verujemo v nje-
govo nadarjenost in smo prepričani, da po-
pravi nedostanke v tem svojem idejno vse-
skozi zanimivem in hvalečnem delu, ki se bo v prerojeni obliki prav gotovo ohranilo na naših odrih. Prepričani pa smo tudi, da g. Bevk obogati našo skromno dramsko književnost še z mnogimi in boljimi da-
rovi.

Umetni dragulji

Kakor smatramo gotove kovine, kakor
pišejo v literaturi, da je «zlatne» delo-
ma radi njihovih svojstev, ki jih odliku-
jejo pred drugimi, deloma pa tudi radi
dejstva, da se dobivajo samo v razmeroma
manjših množinah, tako smatramo tudi
gotove kamne po izredno lepi barvi, po
prekрасnem sijaju in prelivanju barv, po
veliki trdoti in nič manj po redkosti za
«dragulje».

Kralj vseh draguljev je brezbarvni dia-
mant. Se vedno tvori devet desetih vse tr-
govine z dragimi kamni in letna potreba
znaša približno 2.000.000 karatov (vsak
karat po 0,2 g) ali 400 kilogramov. In vsa
ta trgovina je skoro izključno v rokah
enega samega sindikata, ki ima naravno
svoj sedež v Ameriki.

Za diamantom sledijo v vrsti rdeči ru-
bin, modri safir in zeleni smaragd, da
imenujem samo najbolj znane in najvaž-
nejše.

Radi velike vrednosti, ki jo pripisujemo
draguljem, je znano, da so že zgodaj sku-
šali ali umetno ustvariti dragulje ali jih
nadomestiti z drugimi snovmi, ki bi ka-
zale slična, ako že ne docela enaka svo-
jstva. Zlasti ponarjajo tako razne dru-
ga, s posebno finim kristalnim steklom,
kateremu primešajo razne snovi, da po-
stane trši in težji, zlasti pa, da se bolj sve-
ti in da lepše lom svetlobo. Poznani so za-
sti diamanti Strass, tako imenovani po
izumitelju Dunajčanu Josipu Strasserju.
Po potrebi steklo se pobarvajo, v kar slu-
žijo izborni razni kovinski oksidi. Toda tu
nočem govoriti o teh «umetnih» ali bolje
«ponarejenih» diamantih, rubinih in safi-
rih, tudi ne o nadomestitvi draguljev z
drugimi naravnimi, toda manj vrednimi
kamni, kakor na pr. diamantu s posebno
lepimi kremenjakovimi kristali, razprav-
ljati hočem o pravih «umetnih» draguljih,
ki so kemično docela enaki naravnim in
ki imajo tudi vsa njihova značilna svo-
jstva.

Diamant je, kakor znano, čist ogljik, je
torej iz iste snovi kakor temnosiv grafit,
ki z njim pišemo ali mažemo železne peči,
ali črne saje. To so ugotovili že le 1. 1794.
akademiki v Florenci. Na zraku, zlasti pa
v kisiku, zgori diamant kakor navadno
ogljje v ogljikov dvokis.

Gotovo ni dala človeku žila miru, da ne
bi poizkušal, ali se ne bi dali diamanti
umetno ustvariti iz ogljika. In ravno eno
stoletje potem, ko so florentinski akade-
miki ugotovili sestavo diamanta, je Moisan
na Francoskem ustvaril prve umetne
diamante s tem, da je izkristaliziral ogljik
iz rastljenega železa v elektriški peči pod
visokim pritiskom. Pozneje se je Hasslin-
gerju in Freidländerju posrečilo dobiti dia-
mante iz grafitu in celo oglja že pod na-
vadnim pritiskom. Teoretični uspeh teh
poizkusov je bil velikanski, praktični
uspeh je do danes vsaj skoro ničla, kajti
tako ustvarjeni diamanti so premajhni, da
bi se dali uporabljati kot dragulji. Tudi
glede cene je dvomljivo, ali bi lahko kon-
kurirali s naravnimi diamanti.

Večje uspehe so pa dosegli z umetnimi
safiri in rubini. Safir in rubin sta različna
istega minerala, namreč korunda, ki je po
kemični sestavi enak smirku, ki je pre-
dobro znan kot brusilo in gladilo. Kemično
je korund aluminijev oksid, to je spojina
kovine aluminija in kisik. Aluminij sam
je znan že malo časa; prihodnje leto bo
stoletnica, odkar so ga prvič izločili iz
spojin, in danes je tako splošno v rabi, da
ni skoro kuhinje, kjer ne bi videli posode
iz aluminija. Ako zažgemo zmes aluminij-
evega prašja in železovega oksida, vzpla-
meni s svetlim žarom in razvije pri tem
veliko toploto. Radi tega se uporabja ta
zmes, termit imenovana, za razžarjenje
železa brez peči. V zmesi sami nastane ke-

mična preosnova: železo osvobodi, alumi-
nij pa se spoji s kisikom v aluminijev
oksid. Tako nastalo čisto železo se tehnično
uporablja, enako tudi aluminijev oksid,
in sicer za izdelovanje umetnega korunda.
Izum načina, kako ustvariti umetne sa-
fire in rubine, je združeno z imeni Gandin,
Friedel, Michaud in Vermeil. V bistvu
obstoji ta način v tem, da se piha alumi-
nijev oksid s plamenom pokalnega plina
proti ostri konici iz korunda, kjer se v
okroglem žlebu okoli nje zbira v razme-
roma kratkem času oksid, ki pobarva ko-
rund rdeče, da dobijo safire pa v koblav
oksid.

Umetni safir in rubini se bistveno v ni-
čem ne razlikujejo od naravnih. Pri-
rodni safiri kažejo le tupatam gotove
vključitve, ki jih ne vidimo pri umetnih.
Pač pa je velika razlika v ceni. Samo v
letih od 1902—1909 so se izdelali v Franciji
in Nemčiji umetni rubini za 5 milijonov
karatov. Danes izdelujejo tudi rumene,
rdečerumene in zelene različke.

Enako proizvajajo tudi veliko umetnih
spineljev, ki se kakor rubini odlikujejo po
lepi rdeči barvi in se velikokrat uporab-
ljajo kot nadomestek za rubine. Kemično
so spojina aluminijevega oksida in magne-
zije.

Končno bi rad še govoril o «umetnem
dragulju», ki ni ne «dragulj» in ne «ume-
ten», namreč o «umetnih» bisernih.

Bisere izločuje, kakor znano, neka skolj-
ka, takozvana prava bisernica ali biserni
škrček. Že dolgo časa so smatrali bisere
kot nekaj bolezenski stvar bisernic. Pravo
bistvo biserov pa so ugotovili šele v za-
dnjih letih in so to ugotovitev tudi praktično
izkoristili. Biseri se ne storijo namreč,
kakor so prvotno mislili, samo ako se rani
mesnati del bisernice, temveč le tedaj,
ako se prenese del zunanjokežnega stani-
čja v notranje stančije. Ako pride pri-
tem še kako tuje malo telesce, kakor pe-
šeni prašek v rano, ni sicer to nujno po-
trebno za stvarjenje bisera, pač pa se tako
omogočuje, da se biser lepo zaokroži. Na
podlagi te ugotovitve sta L. 1912 Alberdes,
predsedem pa Mikimoto na Japonskem,
upeljala pravo «transplantacijo» zunanje-
ga stančja ene bisernice v notranje stani-
čje drugih in tako umetno izvalila raz-
voj biserov. Praktično se ta način v veli-
kem obsegu danes tudi uporablja. Da se
biser docela razvije, potrebuje približno
devet let.

Toda kakor rečeno ti «umetni» biseri ni-
kakor niso umetni, ker so na enak način
nastali, kakor «prirodni».

DAROVİ

Ob priliki krsta «prestonaslednika»
Leona na Opčinah se je nabralo pri veče-
lem ocmizju L 61 za Solško društvo. Daro-
vali so: Gazda Jaka iz vile K Lit 10, in še
eno, ker se mu je sinček rodil na slovenski
zemlji, in še 2 liri radi prognavstva proti
Ljubljani v Genovi. Kumica Karla L 10,
kum Karlo L 10, in še eno liro, ker se mali
Levček ni jokal v cerkvi. Franc Komar,
ker je požrl kost L 3, in še L 5, ker je kost
srečno naprej šla, in še L 2, ker mu je ku-
harica prinesla čebulo in česen namesto
pitke. Joško Hrovatin od jeze, ker je mor-
tal čakati na svojo boljšo polovico L 5. Fr.
Kralj L 5, Karel Vremec, ker je pozabil je-
dini list L 2, in še dve liri, ker je škorence
dobil in jih zopet zgubil. Nando Godec, ker
je obiral glavo petelinovo L 1, Ana Vremec,
babica L 1; Joško C. od veselja L 1; sku-
paj L 61. — Bog Te živi, mali Levček! Da-
rovalcem srčna hvala!

V zadnjem času so darovali dobro-
delnemu zavodu občine Sv. Lucije ob Soči
za občinske reveže: G. sodnik Rakušček
namesto cvetja na grob pok. gospe Elize
Rakušček L 50. — O priliki porok: Kenda
Val. (Sv. Lucija '96) L 10, Taljat And. (Sv.
Lucija 49) L 10, Sorla Jože (Sv. Lucija 29)
L 15, Suligoj Iv. (Slap ob Idriji 29) L 6.50,
Kuštrina Iv. (Slap ob Idriji 97) L 5, Kobal
Anton (Log 15) L 5, Mrak Ciril (Bača 52)
L 5, Zbogar Raf. (Lom kanalski) L 5. — Ob
raznih prilikah: Taljat Val. (Sv. Lucija 79)
L 10, Breščak Iv. (Sv. Lucija 27) L 20, Raz-
ni L 21.75. — Skupaj L 163.25.

Pri slavlju svetovanskih «Josipov» se je
nabralo za domačo podružnico Sol. društva
60. — L.

Isti podružnici so poklonili «barkovljan-
ski slavčki» zbrani pri g. Subanu na Višavi

njim namenjeni dar 9.60 L, ktere sta go-
spa in gospod Suban zaokrožila na 15. — L
in siromak Fr. Bezeljak L 5. — skupno 80
L. Srčna hvala vsem darovalcem.

Gospodarstvo.

SEMENA IN KMETIJSKE POTREBŠČINE
Tržaška kmetijska družba v Trstu ima v
zalogi:

Semena: krmne pese rdeče Mamut, ru-
mene in rdeče Esendorff, mirne za krmno,
korenček za juho, izbrane vrste graha,
kumarce, kolerabe karfijole, zelja, melan-
cane, majarona, paradižnikov, solatne pe-
se rdeče, paprike, redkvice, radiča, solate
glavate, solatine, več vrst spinatov, vrzot,
in velika izbira svežega cvetličnega seme-
na v barvnih zavitkih. Seme petersilja
simo ravnokar prišli.

Vsa gornja semena so sveža in zajam-
čena, dospela iz Nemčije.

Trave in deteljel

Deteljne vrste, kakor dodajo, ali stajer-
sko deteljo in lucerno imamo zajamčeno
brez predenice, ker jo sprejemamo le s
spričevalom o analizi.

Umetna gnojila.

Mesanic za krompir, sestavljeno iz 55. —
kg. superfosfata, 30. — kg kalijeve soli in
15. — kg. amonijevega sulfata, po L 80. — za
100. — kg. Na zahtevo se dobi tudi drugače
sestavljena mesanica — cenejša ali dražja.
Razen tega imamo v zalogi Tomaževo žin-
dro, superfosfat, kalijevo sol in amonijev
sulfat v vsaki množini. Cilski soliter pri-
čakujemo te dni.

Razno vrsto in poljsko orodje, pluge, sla-
moreznice itd.

Škroplilnice originalne «Vermorel» in
drugi znani.

Plužne glave za lesene gredlje so nam
začasno pošle, a jih dobimo v najkrajšem
času.

Azol. Sredstvo za pokončevanje rastlin-
skih škodljivcev.

Tržaška kmetijska družba
v Trstu ul. Torre bianca 19 Telefon 44-39.

Borzna poročila.

DEVIZE:
Trst, 22. marca Amsterdam od 990. — do 1000. —
Belgija od 99. — do 102. —; Pariz 83 25 do 88.75
London od 121.02 do 121.12; New York od 24.80
do 24.90; Španija od 319. — do 352. —; Svica od
473. — do 480. —; Atene od 34. — do 35. —; Berlin
od 541. — do 555. —; Bukarest od 10. — do 10.75
Praga od 73.70 do 74. —; Ogrska od 0.9347 do
0.9350; Dunaj od 450 do 454; Zagreb od
42.75 do 43.95.
Renezijske obveznice 70.25.

VALUTE:
Trst, 22. marca Avstrijske krole od 0.9445 do
0.9453; dinarji od 43.60 do 43.90; dolari od 21.70
do 24.85; novi po 20 frankov od 94. — do 97. —
funat sterling od 120.80 do 121. —.

Zdravnik za zobe in usta
Dr. Lojz Kraigher
sprejema vse dni v tednu
v Gorici na Travniku št. 20
ob sobotah in nedeljah pa tudi
v Ajdovščini št. 146
nasproti ljudskemu vrtu (190)

JAKOB PERHAUC
velika zaloga vina, žganja in likerjev
Trst, Via S. T. Kizlas 6, telefon 2-36
Vedno v zalogi in po cenah izven vsake kon-
kurence: pristen istrski troplincev, kraški brinjevec,
kranjski silivovec.
Lastni izdelki: Sumeca vina kot Sampanjec, Su-
mea istrski rožoš, Laccina Cristi in druga.
Specialiteta: Jajeti konjak in Crema marsala ter
raznovrstni likerji in sirupi, kakor tudi PRISTNI
MALINOVEC itd. (67)

TISKARNA 'EDINOST' TRSTU

Izvršuje vsa tiskarska dela v najmodernejšem stilu kakor
tudi v večbarvnem tisku. Razpolaga z najmodernejšimi stroji,
črkami, Lynotype, stereotypjo ter rotacijskim strojem.
Vsa naročila se izvršujejo točno in po zmernih cenah.

Ulica S. Francesco d'Assisi 20

IZŠEL JE: Roman v treh delih
MOČ PRETEKLOSTI
Spisala V. J. Križanovska.
iz ručnice prevedel IVAN VOJK.
Cena L 6.—, po pošti priporočeno L 7.40. V inozemstvo
L 9.40 proti vnaprej poslanemu znesku. Roman je iz-
dal iz založila Tiskarna Edinost. - Prodaje: Tiskarna
Edinost v Trstu, Via S. Francesco 20/L. - Knjigarna J.
Štoka, Via Milano 37 in Žen. dobr. združenje v Trstu.
Nar. Knjigarna, Gorica, Carducci 7. - Kraigher Josip, Postojna.
Vozano v originalne platnice (cena L 10.—) se dobi v knjigarni STOKA.

Zaloga domačih vin.

Vipavsko, istrski refošk in kraški teran. Na
debelo in za družine Viale XX settem-
bre 94 (prej Acquedotto) na drobno in za
družine Via Giuliani 32. Telef. 2-41
Priporoča se lastnik
(47) FR. ŠTRANCAR.

JAKOB BEVC

urarna in zlatavna
Trst, Campo S. Giacomo 5
Zlato kupuje v vsaki množini po najvišjih cenah
Krone plačuje višje kot vsi drugi.
Zaloga raznovrstnih ur in zlatenine. (340)

Anton Štenta, trgovec, Opuzija

Kupujem
seno in slamo
Plačam po dogovoru.
Telegram: ŠTEN A, Abbazia, Tel. 13.

Skladišče Pohištva

dunajskega in lastnega izdelka po kon-
kurenčnih cenah s prodajo na drobno
in debelo

Semolich & C.

Via Cecilia De Rittmeyer št. 1
(Palača Rittmeyer)
vogal via C. Ghega št. 12

SLOVENC!
O priliki velikono-
nih prizorov ne po-
zabite obiskati znano
prodajalno
„Old England“
Trst, Corso V. E. III, 26
nasproti zastavljalnici
kier dobite najnovejše
blago, izdelane obleke,
površnike tu-in-
mozemskih tvrdk
po najugodnejših cenah.
Govori se slovensko

KRONE
po L 2.10 komad
Zlato, briljante, platine, 20-kronske zlate komade
kupuje in plačuje po najvišjih cenah
Albert Povh — urarna
Trst, Via Mazzini 46 318

Tržaška posojilnica in hranilnica

registrovana zadruga z omejenim poročtvom
uraduje v svoji lastni hiši
ulica Torrebianca 19, I. nadst.

Sprejema navadne hranilne vloge na
knjižice, vloge na tekoči račun in vloge
za čekovni promet, ter jih obrestuje

po 4%

večje in stalne vloge po dogovoru.
Sprejema „dinarje“ na tekoči račun in jih
obrestuje po dogovoru.

Davek od vlog plača zavod sam. —
Daje posojila na vknjižbe, menice, za-
stave in osebne kredite. — Obrestna
mera po dogovoru.

Na razpolago varnostna celice (safe)
Uradne ure za sirmake od 8 1/2 do 13
In od 16 do 18

Ob nedeljah je urad zaprt.
Štev. telef. 25 - 67.

Najstarejši slov. denarni zavod